

PAPER DETAILS

TITLE: AYHAN KIRDAR'IN SIIR DÜNYASI

AUTHORS: Fatih SAKALLI

PAGES: 177-223

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/156937>

AYHAN KIRDAR'IN ŞİİR DÜNYASI

Arş. Gör. Fatih SAKALLI*

ÖZ: Ayhan Kırdar, 1960 ve 70'li yıllarda 6 adet şiir kitabı çıkarmıştır. Şiirleri dönemin önde gelen sanat ve edebiyat dergilerinde yayımlanmıştır. Şair son olarak 1996 yılında Lo (Bütün Şiirleri) adlı kitabında bütün şiirlerini toplamıştır. Kırdar, herkesin bildiği şeyleri farklı bir duyuş tarzı (ifade kabiliyeti) ile verir. Sade dili ve iyi tekniğiyle etkileyici şiirlerle vücut verir. Şair, duygu ve düşüncelerini, şiirin yapısal düzeni içerisinde çok başarılı bir şekilde işlemiştir. Biz bu çalışmamızda Kırdar'ın şiirlerinden hareketle onun şiir dünyasını işlemeye çalıştık. İncelememizi, hayatı, edebi şahsiyeti, şiirlerinin basılması ve yayımlanması, şiirlerinin temalara göre dağılımı, temaların incelenmesi, ses ve şekil özellikleri, sonuç başlıkları adı altında 7 bölümde yaptık. Ele aldığımız hususları şiirlerinden aldığımız örneklerle vermeye gayret ettik.

Anahtar Kelimeler: Ayhan Kırdar, şair, şiir, dünya.

The World of Ayhan Kırdar's Poems

ABSTRACT: Ayhan Kırdar has published six poem books between 1960 and 1970. His poems were published in the most important journals of that period. Recently, he collected all his work in his last book entitled "Lo". Kırdar shows us ordinary things from unexpected aspects. He built impressive poems with his own technic and simple language. He well organize his feelings and ideas in the structural order. In our work we examine Kırdar's poem world. We try to summarize his life, art, publish of poem's, works, subject of poems, form and tongue characteristics in seven parts. We try to indicate all of these subjects by giving examples from his poems.

Key Words: Ayhan Kırdar, poet, poem, world.

I. HAYATI

1936'da Aydın'da doğdu. Çocukluğu Kerkük ve Bağdat'ta geçti. İlkokulu Bağdat'ta, ortaokulu İzmir'de Karataş Ortaokulu'nda, liseyi İstanbul'da okudu. Bir süre Ege Üniversitesi'nde kadvralar üzerinde anatomi çalışmalarında bulundu. Daha sonra İstanbul Devlet Güzel Sa-

* Gazi Üni. Fen-Ed. Fak. TDE Böl. fsakalli@gazi.edu.tr

natlar Akademisi'ne girdi. 1967'de Yüksek Resim Bölümü'nü bitirdi. Aynı yıl askere gitti. Erzincan Merkez Komutanlığı'na atandı. Askerden döndükten sonra liselerde Resim ve Sanat Tarihi dersleri okuttu. İlk şiir kitabı *Lo* 1961 yılında yayınlandı. Sağlık durumu bozulduğu için dördüncü kitabından sonra dokuz yıl süren uzun bir sessizlik dönemine girdi. Ayhan Kırdaş'ın şiirleri, *Sanat Dünyası*, *Gençlik*, *Yelken*, *Dost*, *Varlık*, *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Şiir* ve *Çağrı* dergilerinde yayımlandı. Şiirlerinde resim kültüründen gelen bol teşbihli söyleyişlere yer vermesine rağmen, açık bir anlatımı sürdürdüğü görülen şairin renkli bir imajla güçlü bir ifadeyle kabiliyetiyle şiirlerine vücut verdiğini de söyleyebiliriz. *Soyarken Bıçak Karanlığı* adını verdiği beşinci şiir kitabı onun yeniden doğuşunu edebiyat yaşamına tekrar dönüşünü simgeler. Şairin öğretmenlikten sonra serbest çalışır (Kırdaş 1975: 34). Şair 31 Ocak 1999'da İstanbul'da vefat etmiştir. (T.B.E.A, 2001: 503).

II. EDEBÎ ŞAHSİYETİ (ŞAIRLİĞİ)

Ayhan Kırdaş'ın ilki 1961'de sonuncusu 1977'de olmak üzere altı adet şiir kitabı yayınlanmıştır. Bunlardan başka 1996 yılında *Lo (Bütün Şiirleri)* adlı eserle bütün şiirlerini bir kitapta toplamıştır. Şairin 1960'lı yıllarda başlayan şiir serüveni 1990'lı yılların ortalarına kadar çeşitli dergilerde devam etmiştir. Daha önce de sözünü ettiğimiz gibi bu dergiler arasında *Sanat Dünyası*, *Gençlik*, *Yelken*, *Dost*, *Varlık*, *Hisar*, *Türk Edebiyatı*, *Şiir* ve *Çağrı* bulunur. Ayhan Kırdaş, karmaşık bir yapıya sahiptir. Oundaki bu karışık ruh hâli, çeşitli temleri farklı bir duyuş ve ifade tarzıyla ele almasıyla ortaya çıkar. Mehmet Kaplan da *Şiir Tahlilleri II* adlı kitabında: "Bazı şiirlerinde Bedri Rahmi ve Atilla İlhan tesiri his solunmasına rağmen Kırdaş'ın kendisine has bir duyuş tarzı ve güzel mısra yaratma kabiliyeti olduğu açıkça görülüyor." (Kaplan 1998: 320) diyerek bunu anlatmaya çalışır. Bunlardan başka Cahit Sıtkı Tarancı ve Orhan Veli'nin şiirlerinde gördüğümüz kavramların Ayhan Kırdaş'ın şiirlerinde de mevcut olduğunu belirtir (Kaplan 1998: 108-116). Ayhan Kırdaş'ın şiirlerinde adı geçen şairlerin şiirlerinde rastladığımız kavramları görür, onlara has üslûpla karşılaşırız. Örneğin Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun şiirlerinde Tanrı'nın varlığında kaybolma iştiağı, tabiatla kaynaşma duygusu, kendi beninden nefretle gayri şuûrî olarak anne karnına dönme arzusu, cinsî haz, yaşama sevincine rağmen insanla kâinat arasındaki uyumsuzluk, ölümün trajedisi, varlığın sırlarının araştırılması gibi kavramlarla karşılaşırız (Kaplan 1998: 108-116). Ayhan Kırdaş'ın şiirlerinde de bu kavramların hepsini görmemiz mümkündür. Bedri Rahmi Eyüboğlu ile Ayhan Kırdaş'ın uyduğu diğeri bir nokta ise resimdir. Eyüboğlu ressamdır, Kırdaş da daha önceden bahsettiğimiz gibi Güzel Sanatlar Akademisi Yüksek Resim Bölümü mezunudur. Dolayısıyla ikisinde de resim kültüründen gelen bir söyleyiş tarzı hâkimdir. Bunu biz ilk olarak Servet-i

Fünûn şairlerinden Tevfik Fikret'le görürüz. Pitoresk 'kelimelerle resim yapma' edebiyatımıza onun getirdiği bir yeniliktir. Fikret, bu şekilde şiiri resme yaklaştırmıştır. Kırdar'ın şiirlerine genel olarak baktığınız vakit gözlemlerini ve düşüncelerini, resim yapar gibi okuyucunun gözünün önünde canlandırabileceği şekilde aktardığını görürsünüz. Bu da onun resim kültüründen gelen bir söyleyiş tarzına hâkim olduğunun ispatıdır diye düşünülebilir. Kırdar'ın şiirlerinde tesiri görülen şairlerden birisi de Attila İlhan'dır. "Attila İlhan'ın şiirlerinde hatıralar, kaçış, inanma problemi, arayış, korku, aşk, hayat tecrübesi, ölüm düşüncesi, geçmişe özlem, yalnızlık, ölüme yaklaşmış insanın korkusu, cinsellik, savaş, Türk tarihi, Anadolu'nun ihmal edilmişliği kavramlarını görürüz." (Çelik 1998: 1- 4).

Kırdar'ın şiirlerinde de bu kavramların hemen hepsi mevcuttur. Kırdar'ı Attila İlhan'dan ayıran nokta ise Kırdar'ın şiirlerinin çoğunda ferdî temleri işlemesi, son iki kitabındaki şiirlerde toplumsal kavramlara değinmiş olmasıdır. Oysa Attila İlhan'da ferdî temlerle toplumsal temlerin birbirine yakın oranda sunulduğunu görürüz. "Cahit Sıtkı Tarancı ve Orhan Veli'de de ölüm arzusu, içgüdülerine göre yaşamak, cinsellik, gayri şuurî olarak anne karnına dönme isteği, fanilik (zamanın geçiciliği) ölüme karşı yaşanan hayatın güzelliği fikri, Tanrı'yı arama, tabiata yönelme gibi kavramlarla karşılaşırız." (Kaplan 1998: 100-106, 118-126). Kırdar'ın bu şairlerle de işlediği kavramlar yönünden uyuştuğunu söyleyebiliriz. İşlediği kavramlar yönünden yukarıda sözünü ettiğimiz şairlerle benzerlik gösterse de Kırdar'ın bu kavramları farklı bir sesle imajlarla süsleyerek vermesi, onun okunduğu vakit fark edilmesini sağlayan unsurlardandır. Kırdar, bu sayede kendi şiir dünyasını oluşturur. Kırdar'ın anlattıkları yaşamın içindendir ve yaşarken tattığımız duygulardır. Fakat Kırdar, bunları kendi üslûbuyla öyle güzel verir ki okuyup da etkilenmek mümkün değildir.

Değerli şair Ahmet Kutsi Tecer, bundan emin olduğu için *Bağırıyorum*'un başına "Ayhan Kırdar'ın Şiiri" başlıklı bir yazı yazar ve şunları söyler: "Ayhan Kırdar, biraz bulutlu, biraz hülyalı, fakat çok renkli sesler çıkaran bir kamışla bize efsaneleri söylüyor. Ayhan'ın şiirlerinde iç çekişmeleriyle çizilmiş bir âlem görüyoruz. Bu şiir âlemi, düşüncenin soyut karakterini eşyaya ve duyulara yükleyen kelimelerle örülmüş bulunuyor... Ayhan Kırdar, her şair gibi sırrını kendi kişiliğinde gizleyen bir şiir tekniğiyle varlığını kanıtlayan çelişmeleri, çatışmaları dile getiriyor. Sevgiye, topluma, yaşama dair türlü kuşkular, türlü özlemler, türlü ümitler ... Bunlar bugün yükselmekte olan bir kuşağın zaman ve toplum şartlarına bağlı olan içten davranışlardır. Bir bakıma Kırdar, her iki kitabıyla (*Lo* ve *Bağırıyorum*) kendinin ve kendi kuşağının şiirini veriyor." (Kırdar 1963: 7-12). O, her ne kadar ferdî hislenmelerin ağırlıkta olduğu şiirler yazmış olsa da yaşadığı yılların özellikle de 50'li ve 60'lı yılların siyasî ve sosyal

yapısından çok etkilenmiş bunu da şiirlerine yansıtmıştır. Onun şiirleri, sosyal sorunların ferde yansması şeklinde düşünülebilir. Başka bir tabirle Kırdar'ın şiiri, genel olanın özelde yaşatılmasıdır. 1966'da çıkan dördüncü kitabından sonra sağlık nedenlerinden dolayı dokuz yıl gibi bir süre şiire ara veren Kırdar 1975'te çıkardığı *Soyarken Bıçak Karanlığı* ve *Geceye Çizilen Güneş* kitaplarıyla sosyal kavramları bizzat ele alır ve bunları kendi benî dışına çıkarır.

1996 yılında çıkardığı *Lo (Bütün Şiirleri)* adlı kitabın arka kapasında yer alan şu yazının da bizim görüşlerimizi doğrulayacağı düşünce-sindeyiz: “Kişiliğini ve sanatını, yaşamından ve eğitiminden kaynaklanan, bireysel hüznlerin, yönsüz ve sonuçsuz bunalım ve baş kaldırılan karanlıklarından, özlemleri bir ışığa, bir yeniden doğuşa çıkarmayı başaran Ayhan Kırdar'ı toplumcu bir şair olarak da anabilmek için şimdi daha çok umut var çünkü O, *Soyarken Bıçak Karanlığı* kitabında olduğu gibi *Geceye Çizilen Güneş*’te de bir çağlayan güzelliğiyle, yaşamın bardağına renk verenler için yazıyor.” (Kırdar 1996: 175). Onun bu tavrı, bulanık bir dünyaya sis perdesinin arkasından düşünceli bir şekilde baktığını gösterir.

Kırdar'ın şiirlerinde gördüğümüz ferdî temaları beş ana başlık altında toplayabiliriz. Bunlar: Varlık ve Yokluk, Huzursuzluk, Keder, Yalnızlık ve Yaşama Bağlılıktır. Şair bu temaları da farklı konular vasıtasıyla sunar. Örneğin varlık ve yokluk temasında ölüm, kader, yaşama bağlılık temasında aşk, tabiat gibi konular sayesinde bu temaları vermeye çalışır. Şair, sosyal temalarla da savaş, özgürlük, askerlik, cinsellik, Anadolu ve Anadolu insanının durumunu şiirlerinde işler. Sosyal temaları, ferdî temalardan ayıran nokta ise bunların genellikle tema aşamasında kalması, ferdî temalarda olduğu gibi konulara bölünmemesidir. Onun şiir dünyası çok yönlü bir bütünlük arz eder. O, hemen hemen hayattaki her türlü duygu ve düşünceye değinmiş bu sayede hayatın karmaşıklığını anlatmaya çalışmıştır. Bunu yaparken de herhangi bir kurala bağlı kalmamış, hiçbir endişe taşımamış içinden geldiği gibi şiir yazmıştır. Onun şiirlerindeki başarının da burada aranması gerektiği söylenilebilir. O, içinde yaşadığı bütün olumsuzluklara rağmen çevresine karşı duyarlı kalabilen iyi bir gözlemci, bunları ifade etmesini bilen başarılı bir anlatıcıdır.

Kırdar'ı başarılı kılan noktalardan bir tanesi de şiirlerinde ses ve şekil özelliklerini çok iyi kullanmış olmasıdır. O, mısraları belli bir düzene bağlı kalarak kullanmaz. Nerede nasıl kullanılması gerekiyorsa o şekilde kullanır. Ayrıca mısralarda gerek kelimeler vasıtasıyla gerekse şekli olarak oynaması onun şiirine ilginçlik katar ve dikkat çekici bir özellik kazandırır. Şiirlerinde gördüğümüz üç nokta işareti, söyleyecek çok sözünün olduğunu ifade ederken, iki çizgi arası ifadelerin kullanımı da bir şeyleri vurgulamak istemesine bağlanabilir. Kırdar'ın şiirlerindeki en

önemli özelliklerden bir tanesi de söz sanatları vasıtasıyla ahenkli bir yapı oluşturmalarıdır. O, benzetmeleri ve kişileştirmeleri çok farklı şekilde kullanarak kendine has bir imaj dünyası oluşturur. Şiirlerinde kullandığı zıtlıklar aslında onun hayatta yaşadığı çatışmayı ifade eder niteliktedir. İkilemeler ve pekiştirmeler onun lirizminin doruklarını gösterir. Onda en dikkati çeken noktalardan birisi de şiirlerini konuşur gibi yazmış olmasıdır. Onun şiirlerinde karşısındaki birisiyle konuştuğunu veya birilerine bir şeyler anlattığını hissedersiniz. Bağlaçlar onun duygu ve düşünceleri arasında bir köprü görevi görür. Şiirlerinde kullandığı mısra, kelime ve ses tekrarları ise onun mistik bir dünyadan coşkulu bir dünyaya uzanan bir yolda yolculuk yaptığını gösterir. Şairin düzyazı şeklindeki (mensur) şiirlerinde ise isyankâr, kahramanca bir edayla karşılaşırız. Kırdar, kafiye ve redifleri ise gerektiği ölçüde kullanırken, genellikle yarım ve tam kafiye tercih eder.

Bütün bu özellikler bize Kırdar'ın Türkçeyi nasıl kullanacağını bildiğini ispat eder. Düzgün, ölçülü bir söyleyişi vardır. Kırdar'ın kitabındaki şiirler, onun söyleyişte şiir diline daha çok yaklaştığını gösterir. Aynı zamanda onda bir aydına has duru dille karşılaşırız. O, sade dili ve iyi tekniği sayesinde kendi şiirini oluşturan nadir şairlerden birisidir. Kırdar'ın şiiri dili konusunda başarılı olduğunu söylemememiz için hiçbir neden yoktur. Kısacası o, iyi bir şiir işçisi, başarılı bir dil ustasıdır. Onun şiirlerinde belli bir yapaylık göze çarpmaz. Saf ve temiz mısralarda kendinizi bulursunuz. Bazen öyle mısralarla karşılaşsınız ki neye uğradığınızı anlayamazsınız. Onun ilk dizesinden son dizesine kadar okuru sarsan bir havayla karşılaşsınız. Duygu ve düşünceyi mısralarında uygun ve kararınca kullanan şairin şiirlerinde usun payının fazla olduğu da dikkatlerden kaçmaz. O, okuru düşünmeye sevk eden şiirler yazar, onların bazı konular hakkında zihin yormalarını ister. Sözcüklerle çakıl taşlarıyla oynar gibi oynayan şair, sözcüklere yüklediği duygu ve anlamla şiiri şiir yapar. Kırdar'ın bütün bunları yaparken gençlik heyecanından kurtulmuş, olgun bir tavırla hareket ettiğini görürüz. Onun şiirlerini güzel kılanın da bu olgunluk hâli olduğu söylenilebilir.

Kırdar, her şiirinde farklı dünyaların kapılarını açar. Umut, korku, anı, çaresizlik vb. birçok kavramı bütünüyle kişiye sindirir. Onun şiirlerinde çoğu zaman iyimserlikle kötümserliğin yan yana aynı ölçüde işlendiğini görürüz. Onda yaşadığı yılların özellikle de altmışlı yılların belirsiz ve karamsar havasını, içindeki iyimserlikle eritmesini başaran bir kişilikle karşılaşırız. O, en çıkılmaz durumlarda bile yitmeyen bir iyimserliğe sahiptir. Kırdar, espri dozunu azaltarak dizelerine his ve gözlemi yükler. O, gözlemlerini, şahsî duygulanmalarıyla zirveye taşıyan, lirizmin doruklarına erişmiş başarılı bir ozandır. Kırdar'ı antenleri topluma yönelmiş hümanist (insancıl) bir şair olarak nitelendirmek yanlış olmasa gerekir.

Çünkü ondaki duyular toplumsal, yaşam, var oluşundan beri süregelen gerçeklerin ta kendisidir. Aslında onun amacı her yönüyle insanı anlatabilmektir; fakat bunda yaşadığı süre içerisinde pek başarılı olduğu söylemez. Onun başarısı, sadece söyleyiş güzelliğindeki farklılıkta kalmıştır. O, dönemin şiir hareketlerinden uzak durarak kendi oluşturduğu bağımsızlık bölgesinde şiirlerini söyler. Kırdar, ezelden beri insan kaderini etkileyen duygu ve heyecanları en derinden işleyebilen insandır. Bunu yaparken de çarpıcı imajları, büyük bir mısra yapısıyla muhteşem bir bütünlük sağlar. Onun şiirleri, birbirini tamamlayan bir devamlılık arz eder. Şiirleri, bir hikâyenin veya romanın bölümleri gibidir, birbirinden kopuk değildir. Kırdar'ın yaptığı işi yeniden biçimlendirme olarak da kabul edebiliriz. Çünkü gerçekten anlatılmış olan anlatılmaz. Anlatılan şeyin tekrarı ancak yeniden biçimlendirmeler sayesinde olur. Dolayısıyla Kırdar'ın yaptığını da böyle düşünmek gerekir. O, şiirlerindeki farklılıkla şiirimizin imkânlarını büyümek isteyen bir şahsiyettir. O, şiirimize kendi kurduğu bağımsızlık ülkesinden yani içerden bakarak yakalanmış bir zorunluluktan ana gelişimi tutarlılığa vardırma ister. Onun yaptığı bu işi bir uğraş, çabalama gayreti olarak da düşünebiliriz.

Ayhan Kırdar'ı çağdaşlarından ayıran özelliklerden bir tanesi de Garip, İkinci Yeni, toplumcu hareketlerin dışında bir yerde Cahit Sıtkı'nın Garip sonrası şiirlerindeki gibi şiir yazmasıdır. O, çıkışını bir bakıma hece şiirinin duyarlılığından alan, ama onu yeni biçimler içinde geliştirmek isteyen bir sanatçıdır. Mehmet Kaplan, Cahit Sıtkı için şunları dile getirir: “Cahit Sıtkı ve Orhan Veli nesli, artık ne dine, ne de tarihe inanıyorlardı. Onlar için sadece ‘yaşanılan an’ mühimdi. Gençlik yıllarında Andre Gide'nin *Dünya Nimetleri*'ni okuyan bu nesil, ‘yaşama sevinci’ni adeta bir din haline getirdi. Fakat ölüm vardı, sosyal sefalet ortadaydı. Bunlar yaşanılan hayatın tatlı aşına zehir katıyordu. Ölüme çare bulunamayacağına göre yapılacak şey geçen günleri mümkün olduğu kadar hızla doldurmak ve sosyal sefaleti ortadan kaldırmaktı. Cahit Sıtkı sosyal konularla pek meşgul olmamıştır. Eserlerinde sık sık ele almış olduğu tem ‘ölüme karşı yaşanılan hayatın güzelliği’ fikridir... O yaşamak şartıyla her mihneti kabule razıdır.” (Kaplan 1998: 101-102).

Kırdar, özgür koşu çok rahat kullanır, başarılı bir uyak sistemini sürdürür, şiirleri imge bakımından zengindir. Ayhan Kırdar'da aruzla hecenin açık ve gizli uyumlarından gelen bir dize kurma yeteneği vardır. Şiirlerinde kendine has inleme ve haykırıların yanında toplumsal protestolara da rastlarız. Bu protestoları söyleyişteki tavrı da canlı ve sıcaktır. Onun şiiri, kimi zaman durgun kimi zaman hırçın bir denizi andırır, yalnızlık, acı, geçmişe özlem, umutsuzluk gibi birçok olumsuz duyguyu bünyesinde barındırmasına rağmen yaşama sevincini hiçbir zaman yitirmemiş bir beklentidir. Kırdar'ın değeri pek fark edilmemiştir. Fakat

O'nun görmezden gelinemeyecek kadar başarılı bir şair olduğu söylenilebilir.

III. ŞİİRLERİNİN BASILMASI VE YAYINLANMASI

Ayhan Kırdar'ın ilki 1961 yılında sonuncusu 1977 yılında yayımlanan altı adet şiir kitabı olduğu tespit edilmiştir. Bunların dışında bütün şiirlerini 1996 yılında *Lo (Bütün Şiirleri)* adlı bir kitapta toplayarak yayınlamıştır. İlk şiir kitabı *Lo* adını taşır. 1961 yılında ilk baskısı çıkan kitabın ikinci baskısı 1967 yılında çıkmıştır. Bu şiir kitabı 47 sayfa olup, 27 şiirden oluşur. Biz bu çalışmayı yaparken kitabın ikinci baskısından, yani 1967 İstanbul baskısından faydalandık. Bu kitaptaki şiirleri aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

LO : 1. Lo 2. Bir Kere 3. Bir Süre İçin 4. Dilenci 5. Savaşlar Baladı 6. Saat 7. Benim Sarhoşluğum Başka Türlü 8. Yumak ve Kadın 9. Sere-nat 10. İspanya Destanı 11. Ak Düş 12. Bir Başka Gemi 13. Hayat Şarkısı 14. Büyük Günah 15. Parlıtlar 16. Acı Senfoni 17. Terk Ediş 18. Tatsız 19. Quantitatif 20. Kırık Ayna 21. İnsanlar 22. Peçete Duvarı 23. Büyük Donjuan 24. Öyle Bir Dünya 25. Umut Tarlası 26. Bir Kere Daha İstanbul 27. Altın Gemi (*Hisar Dergisi*, 1967, S. 42 s. 21).

Ayrıca şairin bu şiirleri, *Lo (Bütün Şiirleri)* 1996, kitabında 6-37 sayfaları arasında yer alır.

Şairin ikinci şiir kitabı *Bağırıyorum* adını taşır. 1963 yılında İstanbul'da basılmıştır. Bu şiir kitabı 48 sayfa olup 28 şiirden oluşur. Ayrıca kitabın başında Ahmet Kutsi Tecer'in yazdığı "Ayhan Kırdar'ın Şiiri" adlı bölüm yer alır. Bu kitaptaki şiirleri aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

BAĞIRIYORUM: 1. Bağırıyorum 2. Savaşlar Sonatı 3. Geceye Övgü (*Varlık Yıllığı*, 1962, s. 308). 4. Gelmemiş Zamanların Korkusu 5. Final 6. Mezarlar Sonatı (*Türk Edebiyatı Dergisi*, Şubat 1988, S. 172, s. 40). 7. Beyaz Gemi 8. Cehenneme Kurulan Kamp (Çetin, Mehmet 1991, *Tanzimat'tan Bugüne Türk Şiiri Antolojisi 2*, Ankara s. 766, 767). 9. Kapı 10. Amore 11. Sitem 12. Masal 13. Bilinmez ki 14. Aşk Çıkmazı 15. Tren (*Hisar Dergisi*, Şubat 1971, S. 86, s. 23). 16. Sür-günlerin Türküsü 17. Çoban 18. Korku (*Türk Edebiyatı Dergisi*, 1964 Yılı Seçmeler, s.180-181; *Varlık Yıllığı* 1963, s. 238-240). 19. Ayrı Kutuplarda 20. Soyunuk Sonat 21. Orta Direk 22. Modern Diyojen 23. Toprak 24. Garip Satıcı 25. Neden Kanlıdır Güneş Akşam Üstleri 26. Oha Oh 27. Duman (*Varlık Yıllığı* 1966, s. 372). 28. Kanlı Çingirak

Ayrıca şairin bu şiirleri, *Lo (Bütün Şiirleri)* 1996, kitabında 40-73 sayfaları arasında yer alır.

Şairin üçüncü şiir kitabı *Ole* adını taşır. 1966 yılında İstanbul'da basılmıştır. Bu şiir kitabı 30 sayfa olup 17 şiirden oluşur. Bu kitaptaki şiirler aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

OLE: 1. Spleen (*Varlık Yıllığı* 1964, s. 276). 2. Ne Demek 3. Olvido 4. Şafak Yeleli Gecelerden (Çetin, 1991:766). 5. Rıhtımda 6. Heheey Yaşamak Güzel Şey 7. Kaçmak 8. Sansür 9. İspanya Destanı ((Kırdar, *Lo*, 1967, s. 18-19). 10. Ballade 11. Klevietta 12. Viva (*Varlık Yıllığı* 1965, s. 280). 13. Toprak II 14. Gece 15. Rondo 16. Petek Hayriye'nin Evi 17. Lo'ya Son Mektup

Ayrıca şairin bu şiirleri, *Lo (Bütün Şiirleri)* 1996, adlı kitabında 75-99 sayfaları arasında yer alır. Bu şiirlerden başka Bütün Şiirleri kitabının *Ole*'ye ait kısmında şu şiirlere de rastlarız.

BÜTÜN ŞİİRLERİ - OLE - : 1. Ay Türküsü 2. Soyut 3. Serenat II (*Varlık Yıllığı* 1961, s. 260). 4. Yelken (*Hisar Dergisi*, Ekim 1966, S. 34, s. 8). 5. Sitem 6. Aralık Kalan Kapıdan

Şairin dördüncü kitabı *GECE BİR KELEPÇE BİLEKLERİMDE* adını taşır. 1966 yılında İstanbul'da basılmıştır. Fakat biz bütün araştırmalarımıza rağmen bu kitaba ulaşamadık. Bu şiir kitabını *Bütün Şiirleri* adlı kitabına da almamıştır. Yalnız kitaba ismini veren şiirin yani "Gece Bir Kelepçe Bileklerimde" (*Hisar Dergisi*, Haziran 1966, S. 30, s. 11). adlı şiirin bir dergide yayınlanmış olduğunu bilmekteyiz.

Şairin beşinci şiir kitabı *Soyarken Bıçak Karanlığı* adını taşır. 1975 yılında İstanbul'da basılmıştır. Bu şiir kitabı 33 sayfa olup 16 şiirden oluşur. Bu kitaptaki şiirleri aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

SOYARKEN BIÇAK KARANLIĞI: 1. Yalnızlığı Kuşanmak 2. Surmanti 3. Kuğu (*Hisar Dergisi*, Mart 1972, S. 99, s. 17). 4. Tutuştu Geniş Kanatlarım Gökyüzüsüz Kaldım 5. Yağmur (*Hisar Dergisi*, Ocak 1974, S. 121, s. 7; Karaalioğlu, Seyit Kemal (1993), *Çağdaş Türk Şiiri Antolojisi*, s. 464). 6. Altın Gemi (Kırdar, *Lo*, 1967, s. 42). 7. Tamara İçin (*Hisar Dergisi*, Eylül 1967, S. 45, s. 14). 8. Karda Askerin Türküsü (*Hisar Dergisi*, Eylül 1971, S. 93, s. 23). 9. Tren 10. Simetri (Türk Edebiyatı Dergisi, Mart 1972, S. 3, s. 13). 11. Toprak 12. Sevgi Üstüne Varyasyonlar (*Hisar Dergisi*, Ocak 1971, S. 85, s. 25). 13. Suç 14. Çalmışlar 15. Gün Ola 16. Akvaryumda 20.000 Fersah

Ayrıca şairin bu şiirleri, *Lo (Bütün Şiirleri)* 1996, adlı kitabında 102-124 sayfaları arasında yer alır. Şairin altıncı şiir kitabı *Geceye Çizilen Güneş* adını taşır. Bu kitap 1977 yılında İstanbul'da basılmıştır. Şairin

bu kitabında da 15 şiir vardır. Bu kitaptaki şiirleri aşağıda sırasıyla verilmiştir.

GECEYE ÇİZİLEN GÜNEŞ: 1. Semaver 2. Çapaklı Yaşamak 3. Beklenen 4. Düşman 5. Bir Gün Sen de Güzel Olacaksın 6. Geceye Çizilen Güneş 7. Dargın (*Hisar Dergisi*, Eylül 1976, S. 153, s.17). 8. Şiir 9. Ayrı Kutuplarda 10. Anı (*Hisar Dergisi*, Aralık 1976, S. 156, s. 10; Çetin 1991:768). 11. Mum 12. Yorgun (*Hisar Dergisi*, Mart 1976, S. 147, s. 8).13. Yarın 14. Lokomotif 15. Hava Gül Kokuyor

Ayrıca şairin bu şiirleri, *Lo (Bütün Şiirleri)*, 1996, adlı kitabında 127-148 sayfaları arasında yer alır. Şair, *Lo (Bütün Şiirleri)*, İstanbul 1996, adlı kitabının sonuna *Son Dönem Şiirleri*'ni de eklemiştir. Bunlar aşağıda sırasıyla belirtilmiştir.

SON DÖNEM ŞİİRLERİ: 1. Ayna (*Türk Edebiyatı Dergisi*, Haziran 1985, S. 140, s. 39). Aradoks (*Türk Edebiyatı Dergisi*, Nisan 1986, S. 140, s. 49). Nevroz 4. Zamanla Uçup Giden 5. Alkol (*Türk Edebiyatı Dergisi*, Şubat 1986, S. 148, s. 67). 6. Kurutulmuş Sevda Bahçeleri (*Türk Edebiyatı Dergisi*, Ağustos 1985, S. 142, s. 79). 7. Kırık Kanatlı Kuş (*Türk Edebiyatı Dergisi*, Haziran 1988, S. 176, s. 51).

Bunların dışında bütün bu şiir kitaplarının içerisinde yer almayan ve çeşitli dergilerde rastladığımız şairin şu şiirlerini de vermek istiyoruz. Bu şiirler muhtemelen ulaşamadığımız *Gece Bir Kelepçe Bileklerimde* adlı şiir kitabında yer alan şiirlerdir.

1. Mehmetçiğin Yeni Çağ Türküsü (*Hisar Dergisi*, Ekim 1974, S. 130, s. 15). 2. Yeni Çağda Ay Türküsü (*Hisar Dergisi*, Temmuz 1966, S. 31, s. 10). 3. Zaman(*Hisar Dergisi*, Ağustos 1967, S. 44, s. 16).

IV. ŞİİRLERİNİN TEMALARA GÖRE DAĞILIMI

A. FERDÎ TEMALAR

Varlık ve Yokluk

1. Ak Düş 2. Büyük Don Juan 3. Masal 4. Soyunuk Sonat 5. Çoban 6. Orta Direk 7. Öyle Bir Dünya 8. Final 9. Mezarlar Sonatı 10. Ne Demek 11. Ballade 12. Tren 13. Tutuştu Geniş Kanatlarım Gökyüzüsüz Kaldım 14. Aralık Kalan Kapıdan 15. Nevroz 16. Toprak 17. Saat 18. Yumak ve Kadın 19. Bir Başka Gemi 20. Zamanla Uçup Giden 21. Zaman 22. Lo'ya Son Mektup 23. Bir Süre İçin 24. Garip Satıcı 25. Bilinmez ki 26. Spleen 27. Tren II.

Huzursuzluk

1. Acı Senfoni 2. Surmantil 3. Geceye Övgü 4. Gece Bir Kelepçe Bileklerimde 5. Gece 6. Kırık Ayna 7. Ay Türküsü 8. Neden Kanlıdır Güneş Akşam Üstleri 9. Akvaryumda 20.000 Fersah 10. Oha Oh 11. Sür-günlerin Türküsü 12. Kanlı Çıngırak 13. Korku 14. Rondo 15. Tatsız 16. Klevietta 17. Büyük Günah 18. Cehenneme Kurulan Kamp 19. Bağırıyor 20. Serenat II.

Keder

1. Çalmışlar 2. Altın Gemi 3. Modern Diyojen 4. Gün Ola 5. Gelmemiş Zamanların Korkusu 6. Quantitatif 7. Bir Kere 8. Sitem 9. Alkol 10. Kuğu 11. Peçete Duvarı 12. Düşman 13. Yorgun.

Yalnızlık

1. Terkediş 2. Beyaz Gemi 3. Amore 4. Tamara İçin 5. Yalnızlığı Kuşanmak 6. Rıhtımda 7. Anı 8. Paradoks 9. Kurutulmuş Sevda Bahçeleri 10. Kırık Kanatlı Kuş 11. Bir Kere Daha İstanbul 12. Soyut 13. Yelken.

Yaşama Bağlılık

1. Benim Sarhoşluğum Başka Türü 2. Sevgi Üstüne Varyasyonlar 3. Aşk Çıkmazı 4. Ayrı Kutuplarda 5. Viva 6. İspanya Destanı 7. Lo 8. Dilenci 9. İnsanlar 10. Heheey Yaşamak Güzel Şey 11. Kaçmak 12. Hayat Şarkısı 13. Simetri 14. Toprak II 15. Olvido 16. Dargın 17. Yağmur 18. Duman 19. Umut Tarlası 20. Serenat 21. Kapı 22. Parıltılar 23. Şafak Yeleli Gecelerden 24. Şiir.

B. SOSYAL TEMALAR

Savaş

1. Savaşlar Baladı 2. Savaşlar Sonatı.

Özgürlük

1. Mehmetçiğin Yeniçağ Türküsü.

Askerlik

1. Karda Askerin Türküsü.

Cinsellik

1. Sansür 2. Petek Hayriye'nin Evi.

Anadolu ve Halk

1. Suç 2. Semaver 3. Çapaklı Yaşamak 4. Beklenen 5. Bir Gün Sen de Güzel Olacaksın 6. Geceye Çizilen Güneş 7. Mum 8. Yarın 9. Lokomotif 10. Hava Gül Kokuyor 11. Ayna. *

V. TEMALARIN İNCELENMESİ

A. FERDÎ TEMALAR

VARLIK VE YOKLUK

Şair, varlığının sırlarını araştırır. O, varlıkla yokluk arasında bocalayan insandır. Kırdar, bir şeyleri sezmeye çalışır, zihnindeki sorulara cevap arar. Bu sorulara cevap bulduğu vakit sıkıntılarından arınacak ve rahatlayacaktır. O, varlık ve yokluk temasını dört konu altında inceler: Tanrı düşüncesi, ölüm, zaman ve kader. Kısacası O, varlığın ve yokluğun sebeplerini bulmaya çalışan bir kişi hüviyetiyle karşımıza çıkar. Bu temayı şiirlerine öylesine güzel sindirir ki, siz de o dünyadan içeri girdiğinizi hissedersiniz. Bu tema, onun şiirlerinde en çok karşımıza çıkan temadır.

Tanrı

Kırdar, Tanrı'nın varlığını ve onun her şeye hâkim olduğunu bilir fakat o, Tanrı'nın görünmesini ister. Bu yüzden Tanrı'yı arar. Mademki Tanrı vardır ve her şeye hâkimdir o hâlde neden görünmez. O, bu sorunun cevabını bulmaya çalışır. Ayrıca şair, işlediği günahlar yüzünden her gün biraz daha Tanrı'dan uzaklaştığını düşünür.

Tanrı'yı Arama

Tutup bütün kapılara kırıyorum mabetlerin
Tanrıyı arıyorum
Tanrı yok diyorlar ama neden yok?
(Bağırıyorum, s. 23, Cehenneme Kurulan Kamp).**
Ya da bir dilim gök tenhalığında Tanrıyı aramak
(Ole, s. 3, Spleen).

Kırdar'ın bazı şiirlerinde Tanrı'yı aradığını görürüz. O, Tanrı'nın görünmesini ister. Gözlemleri onun zihnini bulandırır. O, Tanrı'yı ararken Tanrı yok cevabını alır ve Neden yok? Diye sorar. Aslında onun bu

* Bu bölüm, şairin 114 şiiri esas alınarak oluşturulmuştur.

** **Not:** Şiirlerden alınan alıntıların yanındaki parantez içi ifadelerde, ilk kısım kitabın ismini, ortadaki kısım sayfa numarasını, son kısım ise alıntının yapıldığı şiiri göstermektedir.

arayışını, varlığının sırlarını çözmek amacıyla yapılan bir arayış olarak düşünebiliriz. Kırdar, Tanrı'nın var olduğunu bilir lakin O'nun görünmesini ister. Ne zaman ki Tanrı'yı bulacak veya görecektir işte o vakit varlığının sırlarını çözecektir.

Tanrı'nın Varlığını Bilme

Oysa bir büyük varlık var üstümüzde
(Lo, s. 9, Bir Süre İçin).

Tanrının dişleri arasında
Duruyor dünya

(Bağırıyorum, s. 27, Masal).

Şairin bazı şiirlerinde Tanrı'nın varlığını bildiğini görürüz. Onun bazı şiirlerinde Tanrı'ya hitap ederek konuşması, Tanrı'nın varlığını bilmesinden kaynaklanır. "Bir Süre İçin" adlı şiirinde "Oysa büyük varlık var üstümüzde" diyerek bunu dile getirir. Onun sorunu Tanrı'nın olup olmaması değildir. Tanrı vardır fakat nerededir, niçin gözükmez? Şair, işte bu soruların cevaplarını arar. Var olan Tanrı'nın görünmemesinin sıkıntısını çeker. O, bazen de Tanrı'yı kişileştirerek anlatmaya çalışır. Tanrının görünmesi gerektiğini düşündüğünden, Tanrı'yı görmek istediği şekilde düşünür ve algılar.

Tanrı'nın Her Şeye Hâkim Olması

Bütün kadınlar senin Tanrım
Bütün kadınlar
Sen ne büyük bir Don Juansın
(Lo, s. 34, Büyük Don Juan).

Ve Tanrı
Günleri güden bir çoban (Bağırıyorum s.33 Çoban)
Ferman buyur- sayın Tanrı
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 11, Tutuştu
Geniş Kanatlarım Gökyüzüsüz Kaldım).

Kırdar'ın bazı şiirlerinde de Tanrı'nın her şeye hâkim olduğunu gösteren satırlarla karşılaşırız. Bütün kadınların ona ait olması, günleri güden bir çoban olması v.b örnekler bizi bu düşünceye götürür. Bir şiirinde de "Ferman buyur-Sayın Tanrı" diyerek Tanrı'yı bir hükümdara benzetir ve onun her şeye hâkim olduğunu belirtir.

Tanrı'dan Uzaklaşma

Tanrı'ya en yakın yerde bizdik diz çöken
Oysa yine bizdik en son çıkan meyhanelerinden
(Lo, s. 39, Bir Kere Daha İstanbul).

Her soluk alışta biraz daha uzak düşmek senden
(Bağırıyorum, s. 14, Bağırıyorum).

Şairin bazı şiirlerinde Tanrı'dan uzaklaştığını görürüz. Yaptığı davranışlar neticesinde Tanrı'dan uzaklaştığının farkındadır. Gittiği yol karanlıktır kendisi de bunu bilir. Şair de "Her soluk alışta biraz daha uzak düşmek senden" diyerek her geçen an Tanrı'dan uzaklaştığını ifade eder. Şairin Tanrı'dan uzaklaşmasının en önemli sebebi ise günahlarıdır. Şair günahlarının çok fazla olduğunu bilir ve bu günahlarla Tanrı'ya yakın olamayacağını da bilincindedir. Zaten Tanrı'yı araması, O'nun varlığını bilmesine rağmen görememesi, görünmeyen bir varlığın her şeye hâkim olması gibi unsurlar, şairin zihnini bulandırır ve bu bulanıklık içerisinde de Tanrı'dan uzaklaşır.

Ölüm

Ölüm, şair için varlığın yok olması anlamına gelir. O, ölümden sonraki hayata inanmaz; bu yüzden böyle düşünür. Kırdar, ruhi buhranlarından dolayı kendini öldürmek ister fakat ölmez. Onun yaşama bağlı olduğu şiirlerinde ise ölümü istemediğini görürüz. O, yaşamın sonunda ölüm olduğunu bilir. Ölüm kaçınılmaz sonudur. Yaşlandığının farkındadır, ölümü beklemeye başlar. Yedikçe doymayan bir kara toprak vardır. Kara toprak ölümü simgeler. Kısacası ölüm düşüncesi onun hayattan zevk almamasına neden olan unsurların başında gelir.

Kendini Öldürme Arzusu (İntihar Fikri)

Bu kaçınıcı saplayışım tırnaklarını yüreğime
Işık değmemiş ıslak saçlarına astım kendimi
Bu denizler benzindi hep
Ve hep ne varsa deniz denilen kıyılarda ateşler yaktım
Ama ölmedim
Neden ölmedim
Öptüm ölümün koymamış tutkal kokan ağzından
(Bağırıyorum, s. 22, Cehenneme Kurulan Kamp).
Top atmış satıcılar gibiyiz bu düzende
Yaşamın kepengini indirmek gerek
(Bağırıyorum, s. 41, Garip Satıcı).

Kırdar'ın bazı şiirlerinde kendini öldürmek istediğini görürüz. Şair, acı çeker. Bu yüzden kendisini öldürmek ister ama ölmez. Ölüme yaklaşır fakat onu tadamaz. Hatta ölümlle alay eder. "Cehenneme Kurulan Kamp" şiirindeki "Alev denizinde yıkanıyorduk – ho ho hoy" mısraı bunun gös-

tergesidir. O, içinde bulunduğu düzenden şikâyetçidir, her şey ona anlamsız gelir, yaşamdan bir tat almaz. Hayat onu sıkır, o bu hayattan kaçmak ister. Kaçış için en uygun yerin ölüm olacağını düşünür.

Ruhi bir bunalım yaşayan şairin ölümü düşünmesi doğaldır. Ölüm onun için bir kurtuluş olacak bütün acıları dinecek ve içinde yaşadığı bu rezil dünyadan kurtulacaktır. O, “Öyle Bir Dünya” adlı şiirinde “Ölüm diyorlar, ölümden çok korkuyorlar, yaşamaktan ne anlıyorlar sanki” diye kendi kendine sorar ve ölümden korkmadığını, yaşamının bir anlamı olmadığını ifade eder. Zaten kendisini öldürmek isteyen birisinin de ölümden korktuğu söylenemez.

Kaçınılmaz Son - Ölüm -

Anladık yaşamak rüya görmek gibi bir şey
(Lo, s. 9, Bir Süre İçin).
Bütün yollar mezarlığa çıkıyor en sonunda biliyoruz
(Bağırıyorum, s. 13, Bağırıyorum).
Yaşamak masal oldu
Ölüm gerçek
(Bağırıyorum, s. 18, Final).
Haydi Beyler vakit tamam
İşte mermerden yelken
(Zaman Şiiri).

Şair, yaşamın elbet bir gün biteceğini bilir. Bütün yolların mezarlığa çıktığını söylemesi herkesin bir gün öleceğini belirtir. Yaşamı bir masala benzetir, gerçek olan ise ölümdür. Yaşam bir rüya gibidir yaşanılır ve biter. İnsanoğlu doğar, yaşar ve ölür. Dolayısıyla ölüm bir sonudur. Ve her insan gün gelecek ölümlle tanışacaktır. İnsanların hayatın sonuna kadar açık olan kapıları, ölümlle beraber kapanır. Şair bütün bunları bilir. Zaman ise onu ölüme yaklaştıran en önemli unsur olarak karşımıza çıkar. O, her geçen vakit ölümü daha çok hisseder ve o acı sonu beklemeye başlar.

Ölümü Bekleme

Ölümse bekleyen bizleri haydi gel ölüm
(Ole, s. 4, Ne Demek).
Ve ben bin özlemle böyle ölümü beklerim
(Ole, s. 16, 17, Ballade).

Kırdar, bazı şiirlerinde ölümden çekinmez bilakis ölümü bekler. O, artık ölümü ister. Bunu da çektiği acılara bağlayabiliriz. Şair, hayattan zevk almaz, içinde yaşadığı düzen onu boğar. Çoğu şeyi kaybettiğini

düşünür. Zaten insanlar da kaybedecek bir şeyleri olmadığı vakit ölümden korkmaz ve ölümü beklemeye başlarlar. Çektiklerinden dolayı insanlardan kaçan ve yalnız yaşamaya başlayan şair, bir köşede sessizce ölümü bekler. “Ballade” adlı şiirinde ömrü dert ve keder yüklü bir kervana benzeten şair, bu yüzden özlemle ölümü beklediğini ifade eder. Onun böylesine ölümü arzulamasını gerektirecek sebeplerden bir tanesi de sevgisizliktir. Bu kadar acıyla dolu bir hayata bir de sevgisizlik eklenince insan niye yaşamalı ki, şair de bu düşünceyle ölümü ister, onu bekler.

Ölümü İstememe (Ölümden Kaçma)

Bir ölümümde gözleri yok
Sağ olsunlar
Şu mezar var ya şu mezar
Benim mezarım
Dilim varmıyor

(Bağırıyorum, s. 19, Mezarlar Sonatı).

Ey ölüm ey gönlüme sığdıramadığım

(Ole, s. 10, Heheey Yaşamak Güzel Şey).

Her şeyimizi yitirsek de kapanmasın ne olur

Kapanmasın ninnilerle başlayan o canım kitap

(Soyarken Bıçak Karanlığı s. 11, Tutuştu Geniş Kanatlarım Gökyüzüsüz Kaldım).

O, ölümün olduğunu bilir fakat onu istemez. Gönlüne ölümü sığdıramaz kendisinin öldüğünü düşünür lakin söyleyemez, dili varmaz. Ölümü istemeyen yalnız kendisi değildir bütün insanlar da ölümü istemez. Dünyada her ne şekilde olursa olsun yaşamak ister yeter ki ölüm olmasın der. Ölümü düşünmek dahi onu buhrana sürükler. Şair, yalnızdır, acı çeker, insanlardan kaçır, içinde yaşadığı ortam onu boğar. Ama o, her şeye rağmen yaşamak ister. Çünkü yaşam çok güzeldir ve yaşanabildiği ölçüde değer kazanır, doyusıya yaşanmalıdır. Ölüm yaşamın sonu demektir. Yaşam bittiği vakit yaşanmış olan ve yaşanması muhtemel olan şeyler de bitecektir. Şair ise hiçbir şeyin bitmesini istemez. O, daha önce de bahsettiğimiz gibi içindeki buhrana yenilip kendini öldürmek isterse de bu, sadece düşüncede kalır ve gerçekleştirilemez. Ölümü istemediğini gördüğümüz mısralarda yaşama ne kadar bağlı olduğunu hissederez.

Kara Toprak

Şu toprağın oburluğu dinmeli Lo

(Lo, s. 7, Lo).

Şişmiş göbeği toprağın

Toprak köpek mi ne ...

(Bağırıyorum, s. 40, Toprak).

Toprak aç toprak doymak bilmiyor

(Ole, s. 10, Heheey Yaşamak Güzel Şey).

Şair, toprağı obur olarak nitelendirir. Gerçekten de ölümler toprağı gömülürler ve toprak hiçbir vakit bu duruma yok demez. Dolayısıyla doyumsuzdur. Toprak her zaman için açıtır; ne kadar insan ölürse ölsün ne kadar insan gömülürse gömülsün yine de doymak bilmez. Şair, toprağı çok yemek yiyen birine, göbeğı şişen insana benzetir. Çünkü toprak da ölümleri birer birer yiyerek göbeğini şişirir. Topraktan gelen insanoğlu yine toprağı dönecektir ama bu sefer kara toprağı. Bu toprak artık onun sonudur, karanlığı giden son duraktır. Bu yüzden kara toprak ifadeleri kullanılır. İnsanlara ölümü telaffuz etmek zor geldiğı için, güzel adlandırma yoluyla kara toprak ifadesini kullanırlar. Oysaki kara toprak ölümün ta kendisidir.

Zaman

Şair için zaman, varlık ile yokluk arasında geçen süreçtir. İnsanın var oluşu doğumuyla başlar ve ölümüyle son bulur, yani yokluğu tadar. O, zamanın geçiciliğinden (faniliğinden) bahseder. Zaman bazı şeyleri engellemekle beraber bazı şeyleri de götürür. Zamanın durması ise ölüm anlamına gelir. Kırdar, zaman kavramıyla bunları anlatmaya çalışır.

Zamanın Geçiciliğı (Fanilik)

Ey zaman adlı rüzgâr
Şişirip durma yelkenimizi
İşimiz yok ihtiyarlar ülkesinde
(Lo, s. 21, Bir Başka Gemi).

Nankör bir değirmen zaman
Döner durur ömür taşlarında
(Bağırıyorum, s. 29, Bilinmez).

Bir günümüz daha öldü işte
(Bağırıyorum, s. 42, Neden Kanlıdır Güneş Akşam Üstleri).

...Çünkü zaman bir rüzgârdır daima eser ve daima şişiktir yelkenlerimiz ki hep yol almaktayız ülkesine ihtiyarlığın...

(Ole, s. 26, Lo'ya Son Mektup).

Zaman bir deredir akar
Akar başucunda yarınlar doğru
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 6, Yalnızlığı Kuşanmak).
Döner değirmen öğütür zaman
(Bütün Şiirleri, s. 156, Alkol).

Şair, zamanı bir rüzgârâ benzetir. Nasıl ki rüzgâr esip geçerse zaman da öylece geçer. Zaman geçtikçe insanlar yaşlanır ve ölüme bir adım daha yaklaşırlar. Zaman günleri öğüten bir değirmene benzetilir. Zaman, faniliğin bir simgesidir. Her şey gelip geçicidir. Hiçbir şey kalıcı değildir. Dolayısıyla yaşadığımız ömür de gelip geçicidir. Bunu da en iyi zaman gösterir. Zaman insanları ölüme yaklaştıran bir kavram olarak karşımıza çıkar. Şair, bu yüzden zamanı sevmez. Çünkü zaman kalleştir, nankördür. Zaman, bir dere gibi akıp giderken yarınlara doğru açılan bir kapıdır. Zamanın en önemli özelliklerinden birisi de aldatıcı olmasıdır. Zamanın geçiciliğini göz önünde bulundurmeyen insanlar, her zaman için aldanmaya mahkûmdurlar.

Zamanın Durması

Saatın akrebi
Zamanı ısıtıyordu
Zaman ölüyordu
(Lo, s. 14, Saat).

Ve neden sonra
Bir iskelet olup sıyrıldı takvim yapraklarından
(Bağırıyorum, s. 23, Cehenneme Kurulan Kamp).

Sustu günleri öğüten değirmen
(Ole s. 10 Heheey Yaşamak Güzel Şey)

Haydi Beyler vakit tamam İşte mermerden yelken ve işte esen zaman
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 30, Akvaryumda 20.000 Fersah).

Şairin bazı şiirlerinde zamanın durmasını istediğini veya zamanın durduğunu görürüz. Bu iki unsuru farklı olarak ele almak gerekir. Birincisinde yani zamanı durdurmak istemesinde, zamanı durdurarak hep çocuk kalmayı, hep genç kalmayı ister daha doğrusu yaşlanmak istemez. İkincisinde yani zamanın durduğunu gördüğümüz şiirlerinde ise ölümü anlatmaya çalışır. İnsanların ancak öldükleri vakit zamanla bir alakaları olmaz. Bu tür şiirlerinde zamanın fonksiyonu sona ermiştir. Değirmenin susması, zamanın uykuya dalması hep bununla ilgilidir. Bazen de zamanı kişileştirir ve onu canlı bir varlıkmiş gibi öldürür. Kısacası şair zamanın durmasını ister; çünkü yaşlanmak istemez; zamanın durmasını istemez, çünkü ölmek istemez. Onun zamanı durdurmak isteyip yaşlanmak istememesi ve zamanın durmasını istememesi yani ölümü istememesi yaşama bağlılığının bir göstergesidir.

Zamanın Bazı Şeyleri Engellemesi, Bazı Şeyleri Götürmesi

Ve sen ey zaman denilen hamarat kadın
Bir gün bir an için örgülerini
Bırakamaz mısın

(Lo, s. 16, Yumak ve Kadın).

Zaman sünger gibi delik deşik
Emer acı suları uyur derin

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 13, Yağmur).

Sonra zaman
Pençeleri kanlı gözleri kocaman
Kara bir kedi gibi

(Bütün şiirleri, s. 158, Kurutulmuş Sevdâ Bahçeleri)

Uçar zaman parfüm gibi
Uçar zaman kara bir duman gibi
Uçar zaman
Uçup giden sevdâ gibi

(Bütün şiirleri, s. 154-155, Zamanla Uçup Giden).

Şair, zamanın bir kara kedi gibi araya girdiğini söyler. Zaman onu, sevdiğinden veya sevdiklerinden ayırmıştır. Zamanın insanı ölüme yaklaştırması bir yana acı veren bir unsur olması da buradan kaynaklanır. O, zamanı hamarat bir kadına benzeter ve “Örgülerini bırakamaz mısın!” diye de sorar. Zaman örgülerini bıraktığı vakit şair, özgürlüğüne kavuşacak ve bazı şeyleri yapabilmesi için önünde bir engel olmayacaktır. Şairin sevdiği insan gitmiştir, zaman da öyle gidecektir. Zaman beraberinde gençliği götürür, gelenekleri götürür vb. İşte bu ve bunun gibi yitip giden şeylerden dolayı bazı şeyleri de yapamazsınız. Yani geçip giden zaman önünüzde bir duvar gibi durur ve bazı şeyleri yapmanıza izin vermez. Kısacası Kırdar’ın şiirlerinde zaman, hürriyeti kısıtlayan bir unsur olarak karşımıza çıkar.

Kader

Şair varlık ile yokluk arasındaki süreçte kadere fazla inanmaz. Onun zaman zaman kadere isyan ettiğini görürüz. Kadere mecbur olduğu için boyun eğer. Bazen de kaderin belirsizliğinden şikâyet eder. Ayrıca şairin kendi kaderini sevdiğinin kaderine bağladığını da görürüz.

Kadere Boyun Eğme

İnsan kaderinin yasası bu değişmez
Bugün de yarın da

(Lo, s. 22, Savaşlar Baladı).

Sonra sessizce diz çöktük eteklerine kaderin
(Lo, s. 22, Hayat Şarkısı).

Kader demişiz çıkmazında acıların
(Bağırıyorum, s. 13, Bağırıyorum).

Kader, acıları ve dertleri karşısında elinden bir şey gelmediğini bilir ve kadere boyun eğer. İnsanlar kaderlerinde ne yazılıysa ona mahkûm-

durlar. Şair de kendi kaderine mahkûmdur. O, hayatta karşılaştıkları olaylarda hep şanssızdır, bir şey yapamamanın ezikliğini yaşar çünkü o anlarda karşısında kaderi bulur ve çaresiz kalır. Kaderin kendisine hiç gülmesinden şikâyetçidir. “Hayat Şarkısı” şiirinde “Sonra sessizce diz çöktük eteklerine kaderin” diyerek ona boyun eğdiklerini açıkça ifade eder. O, kendi kaderinin kötü yazıldığını düşünür. Çünkü hep mutsuz, dert ve kederle yüklü bir hayat yaşar. Kaderi iyi yazılsaydı böyle mi olurdu? Hayattan zevk alamamasının en önemli nedeni kaderinin kötü yazılmış olmasıdır, fakat çaresizdir elinden bir şey gelmez.

Kadere İsyan

Kader kırmızı ışıklarını yakmasa
 Sen kırmızı ışıklarını yakmasan
 Durup durup beklemesem kahrolmasam
 (Bağırıyorum, s. 25, Amore).
 Kaderi bir ekmek gibi öpüp başa koymak olmuyor
 (Ole, s. 3, Spleen).
 Ne mümkün durdurmak kaderi ki dur desen
 (Ole, s. 4, Ne Demek).

Şair bazen de kaderine isyan eder. Kaderini kabullenmez. Bunun sebebi ise kaderinin yüzüne hiç gülmemesi ve devamlı acı çekmesidir. O, kaderi durdurmak ister. Kader öyle anlarda kırmızı ışıklarını yakar ki mecbur olup durur ve kahrolur. Böyle durumlarda yapabileceği tek şey vardır: İsyan. Bu anlarda o kadar bunalır ki kadere kahreder. Kaderin bir ekmek gibi öpülüp başa konamayacağını söyler.

Kaderin Belirsizliği

Bir şarkı çalar durur plağında kaderin
 Hangi makama geçecek bilinmez
 (Lo, s. 7, Lo).

Kaderin ne getirip ne götüreceği hiç bilinmez. Zaten insanlar kaderlerini önceden bilecek olsalar hayatta karşılaştıkları kötü şeylere karşı tedbir alır ve acı çekmezlerdi. Kader değiştirilemez bir kavramdır ve belirsizliğini her zaman koruyacaktır. Şair, kaderi bir plağa benzetir ve hangi makamda çalacağını belirsiz olduğunu ifade eder. Kimse kaderinde ne yazılı olduğunu bilemez. Herkes kaderinde yazılı olanı bilseydi yaşamın bir anlamı kalmazdı.

Kendi Kaderini Sevdiğinin Kaderine Bağlama

Demir atmış bir kez kaderine kaderim
 (Lo, s. 19, İspanya Destanı).
 Gel ey güzel gemi dedim gel sokul yanıma

Demir atsın kaderin sularıma
 Yüklen sevgiyi
 (Soyarken Bıçak Karanlığı s. 14, Altın Gemi).
 Oysa bir çivi gibi çakılı kaderine kaderim
 (Lo, s. 7, Lo).

Şair sevdiğinden ayrı olduğu için acı çeker. Kendisine göre bu onun kaderidir. Ama sevdiği yanında kendisiyle beraber olsa acı çekmeyecek ve mutlu olacaktır. Dolayısıyla sevdiğinin yanında olmasıyla kaderi değişecektir. Kendi kaderinin sevgilisinin kaderine demir attığını, onun kaderine çivi gibi çakılı olduğunu söyler. Yani şairin kaderi sevgilinin elindedir. Sevgilinin şaire olan tutumu bu kaderi iyi veya kötü yönde etkileyecektir. Şairdeki bu düşünce sevgiliye duyulan aşkın büyük olmasından kaynaklanır. Onu o kadar çok sever ki kaderini ona bağlar.

HUZURSUZLUK

Kırdar, ruhî buhran içerisinde yaşayan bir insandır. O, hep bir çelişkiyi yaşar. Bu yüzden huzursuzdur. Huzursuzluğu beş konu altında işler: Günah, korku, aydınlıktan kaçma karanlığa sığınma (gerçeklerden kaçış) kozmik âlem –insan tezadı (şuur-gayri şuur çatışması) hayatın sıkıcılığı ve hayatı istediği gibi yaşayamamadır. Şair bu konularla huzursuzluğunu anlatmaya çalışır.

Günah

Kırdar'ın günah duygusu çevresinden kaynaklanır. Yani dinî inançlardan kaynaklanmaz. O, hem kendi günahlarının çokluğundan hem de kendisi gibi diğer insanların da günahlarının çok olduğundan bahseder. Kendisini günahkâr olarak gören bir kişinin huzurlu olması düşünülemez. O da bu nedenle huzursuzdur zaten.

Günahlarının Çokluğu

Ben iki elimde iki hançer
 Kıp kızıl günahlar örmüşüm
 İrin yüklü bakışlardan bu kaçınıcı kaçışım
 Bu kaçınıcı saplayışım tırnaklarımı yüreğime
 Ben yarıdan fazla günahkârım biliyorum
 (Bağırıyorum, s. 22-23, Cehenneme Kurulan Kamp).
 Mezar oldu istasyon
 Günahım vagon vagon
 (Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 20, Tren).

Şair işlediği günahların farkındadır. “Yarıdan fazla günahkârım” diyerek sevaplarından çok günahları olduğunu belirtir. “Kıp kızıl günahlar

örmüşüm” diyerek de her yönüyle günahlara battığını açıklamaya çalışır. Mezarı istasyona benzeten şair, o istasyona geldiğinde vagonlar dolusu günahının olacağını bilir. Şair bu duyguyu “İrin yüklü bakışlardan bu kaçınıcı bakışım” sözleriyle çevreye bağlar. Çevresindeki insanlar ona farklı gözle bakarlar, o bu bakışlardan rahatsız olur ve kaçmak ister. Bu yüzden onun kendini günahkâr hissetmesinin sebebi çevresidir.

İnsanların da Günahları Çoktur

Taş kesildi tüm taşları evrenin taş
Adem’le Havva girdi günahımıza
(Lo, s. 12, Savaşlar Baladı).
Bunca haksızlığın günahı kime sorulur
(Lo, s. 23, Büyük Günah).
Ve bütün avuçlarımızın açılışı günaha
(Bağırıyorum, s. 13, Bağırıyorum).
Yarıdan fazla karanlık bu yer bu insanlar bu okyanus
(Bağırıyorum, s. 23, Cehenneme Kurulan
Kamp).
Ve günah peşlerinde bir dişi şeytan
Candan tatlı kılıçtan keskin
Doğurdukça doğuran
(Bağırıyorum, s. 29, Bilinmez ki).

Şair, kendisi gibi bütün insanların da günahkâr olduğunu anlatmaya çalışır. Âdem ile Havva’dan beri insanların hep günah işlediğini ve bundan sonra da işleyeceklerini ifade eder. Dünya haksızlıklar üzerine kurulmuş bir yerdir ve tüm bu haksızlıkların günahının kime sorulacağını merak eder. Avuçlar hep günaha açılmaktadır. Oysa avuçlar dua ederken açılır. Bu demektir ki insanlar her geçen zaman içerisinde daha çok günah batağına batarlar. Günahı bir dişi şeytana benzetir ve doğurdukça doğurduğunu söyler. Gerçekten çevreye bakıldığı vakit, etrafınızdaki her şeyin sizi günah işlemeye götürdüğünü görürsünüz. Günah işlemeye meyilli bir varlık olan insan, çoğu zaman iradesine hâkim olamaz ve nefesine yenilir. İnsanlık var olduğu sürece günah da var olacaktır ve insan herhangi bir yerde o günahı mutlaka işleyecektir. Şairin anlatamaya çalıştığı da budur.

Korku

Çamurumuzu korku sarmış simsiyah
(Lo, s. 12, Savaşlar Baladı).
Ölümden çok korkuyorlar
(Lo, s. 35, Öyle Bir Dünya).
Korkularımızı tanısan üşürsün
Üşürsün yorulursun mevsimlerimizde gezinsen
(Bağırıyorum, s. 14, Bağırıyorum).

Korku düşlerde diken
 Korku zamana serpilen biber
 (Bağırıyorum, s. 15, Savaşlar Sonatı).
 Korku bir çingirak boyunlarında
 Korku bir yumak ölümün ördüğü
 (Bağırıyorum, s. 28, Bilinmez ki).

Şair, insanların mayasına korkunun karıştığını söyler. İnsanların ölümden çok korktuklarını ifade eder. Korkuyu simsiyah olarak nitelendirmesi onun kötü, insanı ürperten bir his olmasından ileri gelir. Tanrı'ya seslenir ve "Korkularımızı tanısan üşürsün" der. Çünkü insanlar her an her şeyden korkar vaziyette yaşarlar. Korku zamanın içinde var olan bir kavramdır ve acıdır. Her insan zamanı geldiği vakit korkuyla tanışacaktır. Kırdar, bunu anlatmaya çalışır. Korkuyu bir çingırağa benzetir ve insanların boyunlarında taşıdıklarını söyler. Hayatta insanları en çok korkutan şey ölümdür. Ölüm, bir bilinmezdir, yolların bittiği yerdir, uçurumdur. Kimse o uçurumun başına gelmek istemez. Çünkü aşağısı karanlıktır ve insanlar da bundan korkarlar. Şaire göre korkuyu içinde taşımayan insan yoktur.

Kendi Korkuları

Yüreğim ağzımda bir jiklet
 Günün her saatinde çiğnediğim
 (Bağırıyorum, s. 34, Korku).
 Nerdesin korkusuz çocukluğum şövalye gençliğim
 (Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 10, Tutuştu Geniş Kanatlarım Gökyüzüsüz Kaldım).
 Bir korku düşer içime nice korkulardan
 Bir taşın suya düşüşü gibi
 (Bütün Şiirleri, s. 141, Yorgun).
 Ak düşlerime kan sıcıyor korkuyorum
 Korku kirli bir kandır yüreğimde dolaşan
 Korku yağmurunda parlanmış antenlerim
 Ben korku denizindeki balık bitkin
 Ben korku dalındaki yaprak soluk
 (Bağırıyorum, s. 34-35, Korku).

Şairin kendisi de korkuyu yüreğinde taşır. Yüreğinin ağzında olması ve günün her saatinde onu bir jiklet gibi çiğnemesi bunu gösterir. O, korkusuz çocukluğunu, şövalye gençliğini arar. Gerçekten de insan çocukken korkusuz olur, çünkü korkunun ne olduğunu tam olarak bilmez. İçine düşen korkuyu taşın suya düşüşüne benzetir. Ak düşlerine kanın

sıçraması korkunun korkunun kirli bir kan gibi yüreğinde dolaşması şairin her an korkuyla yaşadığını gösterir. O, korku denizindeki bitkin balıktır, korku dalındaki soluk yapraktır. Bu ve buna benzer imajları kullanarak korkusunu anlatmayı bilen insandır. Aslında cesaretlidir çünkü her insan korktuğunu söyleyemez, bu cesaret ister. Onu korkutan insanların bazı değerlerini yitirmeleri ve bunun sonucunda da her geçen gün kötüye giden insanlıktır. Yaşlanması ve ölüme yaklaşması da onu korkutan diğer bir nedendir.

Aydınlıktan Kaçma, Karanlığa Sığınma (Gerçeklerden Kaçma)

Ne zaman perdeleri açacak olsak doğan güne
Işık ısıtır ellerimizden

(Lo, s. 25, Acı Senfoni).

Kim taşladı ışıklarımızı bilmiyoruz
Her adımda biraz daha bulaşmak karanlığa bizimkisi
(Bağırıyorum, s. 14, Bağırıyorum).

Bir dirhem et misali geceler
Bin ayıbımızı örten
Biz geceleri olmayan ülkelerde neyleriz.
(Bağırıyorum, s. 16, Geceye Övgü).

Köpük köpük gündüzleri üfleyip geceleri içiyorum
(Ol, s. 18, Klevietta).

Düşlerimiz kanlı karanlık hep
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 11, Tutuştu
Geniş Kanatlarım Gökyüzüsüz Kaldım).
Birkaç kırık karanlık birikiyor içimin çukuruna
(Bağırıyorum, s. 35, Korku).

Bakışın iki damla yaş gibi
Akar içimin karanlığına
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 28, Gün Ola).

Şair, acılarından, üzüntülerinden dolayı karanlığa saklanmayı düşünür. Karanlık onun için bir sığınma yeridir. Geceleri onu kimse görmez ve kendi iç benliğiyle baş başa kalır. O, gerçeklerle yüz yüze gelmek istemez çünkü gerçekler acıdır. Aydınlik ise ona gerçekleri hatırlatır. Bu yüzden karanlığı tercih eder. Geceler, şairin ayıplarını da örter. Karanlığa yönelişin bir nedeni de budur. O, geceyi en iyi kendisinin anlayabileceğini ifade eder. Karamsarlık, bezginlik içine o kadar işlemiştir ki düşleri bile karanlıktır. Her gün biraz daha karanlığa bulaştığını söyler. Karanlık, ruh halinin bir aynasıdır. Şairin içi kararmıştır. Aslında o karanlıkların şairidir. Yalnızdır, mutsuzdur, acılarla yüklüdür. Bütün bu şartlar altında karanlığa sığınır orada huzur bulmaya çalışır. Karanlık ruhunu dinlendir-

diği bir limandır. Oysa şair bu limandan ayrılmak, karanlıklardan kurtulmak ister.

Kozmik Âlem - İnsan Tezadı (Şuur – Gayri Şuur Çatışması)

Önce yıkmak vardı bu düzeni. Bu düzenbazlıkla düzenlenen yıktık. Ömür direklerine takılan yırtık zamanın ipi yumakta duruyordu kopardık. (Bağırıyorum, s. 43, Oha Oh).

Şimdi sizden kaç düşünce yılı uzaktayım bilmiyorum
Dünya durdu ben dönüyorum
(Ole, s. 24, Rondo).

Bilmediğim görmediğim tanımadığım kirli pis bir ırmağın kıyısında bol yeleli bir aslan ıslak gözlü bir ceylanın kopuk kanlı kafasını yalıyordu. Ve ben kırk bin kürekle hız aldım kıyılarına duvarları yıkılmış kendi kıyıları (Bağırıyorum, s. 46, Kanlı Çingirak).

Gündüz ve gecenin melez çocuğu olan akşamın göğsüne kanlı bir hançer gibi inen güneşe lanet ediyorum... (Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 29, Akvaryumda 20.000 Fersah).

Şair içinde yaşadığı düzeni yıkmak ister. Çünkü bu dünya ona göre değildir. Bazı şeyler ona çok ters gelir. Dünyanın durduğunu kendisinin ise hâlâ döndüğünü belirtir. İnsanlardan düşünce ve kafa yapısı olarak uzakta olduğunu söyler. Kendi beni ile dünyanın gerçekleri arasında bir uyumsuzluk vardır. Bu uyumsuzluk yüzünden kendisiyle devamlı çatışma hâlinde. Hayatını hep zıtlıklar arasında yaşayarak geçirir. Tabiatta gözlemlediği olaylar, örneğin bol yeleli bir aslanın ıslak gözlü bir ceylanın kopuk kanlı kafasını yalaması onun içini bulandırır. Bu doğanın kanunudur, şair ise bunu kabullenemez. Ona göre hayat böyle acımasız olmamalıdır. Ne var ki kendisi de hep acı çeker, mutsuzdur, dertlidir. Bunlar hayatta yaşanması doğal olan şeylerdir. Lakin şairin iç beni bunu kabullenmekte zorluk çeker ve isyan eder. Kısacası kozmik âlemdeki gerçekler, şairin kendi dünyasının gerçeklerine uymaz ve sorun burada başlar. Şairin, bu konuyu daha çok düzyazı şeklinde yazdığı şiirlerinde görürüz.

Hayatın Sıkıcılığı, Hayatı Yaşayamama

Ömür ağacında buruk meyveler gibi günlerimiz
(Lo, s. 7, Lo).

Bunca yıllık pişen ömrümün
Ya tuzu unutulur
Tanrım ya da fazla konulur
(Lo, s. 28, Tatsız).
Yaşamaktan ne anlıyorlar sanki

(Lo, s. 35, Öyle Bir Dünya).

Şu kapı yaşamağa açık açık işte
Yaşayamıyoruz

(Bağırıyorum, s. 13, Bağırıyorum).

Doğan yürekleri dağları geçtim bir zamanlar
Bir zamanlar sığmazdım gökyüzüne
Sığmazdı ceplerime ellerim

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 10, Tutuştu Geniş
Kanatlarım Gökyüzüsüz Kaldım).

Şair, hayattan zevk almaz. Her şeyden sıkılır. Hayatın ya tadının ya tuzunun eksik olduğunu söyler. İnsanların yaşamaktan ne anladıklarını sorar. Çünkü kendisi yaşamdan bir şey anlamaz. Onun yaşamdan bir şey anlamamasının sebebi acıları, mutsuzlukları, yalnızlığıdır. Bu yüzden hayat ona sıkıcı gelir. Günleri ve yaşanan zamanı ömür ağacındaki buruk meyvelere benzetir. Bunda meyve nasıl tatsız olursa hayatta öyle tatsızdır. Aslında hayat sıkıcı değildir. Ona hayatı sıkıcı gösteren ruhî buhranlarıdır. İçindeki karamsarlık hayatı sıkıcı görmesine sebep olur. Kırdar, her şeyin yaşamak için müsait olmasına rağmen yaşayamadığını belirtir. Yaşamak bir maceradır fakat kendisi o macerayı doyasıya yaşayamaz. Bir zamanlar içinin yaşama arzusuyla dolu olduğunu söyler. Yaşadıkları, onu hayattan soğutmuş, bunun neticesinde de bir bıkkınlık başlamıştır. Hayattan bıktığı için hayatı doyasıya yaşayamaz. O, bezgin bir şekilde yalnızlığa sığınır. Artık yaşamdan beklediği fazla bir şey yoktur. Kaybedebileceği bir şey kalmamıştır. Sevgi, dostluk, insanlık gibi değerlerin hepsi yitip gitmiştir. Hâl böyleyken nasıl yaşayabilir ki? Bu şartlar altında hayattan bıkmış olmasının yadırganmaması gerekir.

KEDER

Şairde gördüğümüz temalardan bir tanesi de kederdir. Örümceğin ağ ördüğü gibi kederlerde onun hayatını örmüştür. Kırdar, acılarla yüklüdür. Hayattan zevk almaz, mutsuzdur. Umutlarını yitirmiştir. O, insanların bazı değerlerini yitirdiklerini görür ve üzülür. Kendisi de bazı değerlerden yoksundur. Geçmişte yapmış olduğu hareketlerden dolayı pişmanlık duyar. Böylesine kederlerle yüklü bir hayata sahip oluşunun nedeni kendisidir. O da bunun farkındadır. Çaresizliğin sularına demir atmıştır. Geçip giden yıllar onu çok yormuştur. Bütün bu nedenlerden ötürü insanlardan kaçarak yalnızlığa sığınır. Kederlerle dolu hayatını bir başına yaşar.

Dert ve Keder

İncir çekirdeğince umutsuz
Dertli

(Lo, s. 24, Parıltılar).

Gündüzler kalem geceler mürekkep
 Bitmez dertleri
 Bir bayrak gibi yarı çekilmiş sevinçleri
 (Bağırıyorum, s. 29, Bilinmez ki).
 Önce ellerim diyeceğim ellerim
 Ellerin defalarca sarı ellerim defalarca keder
 (Bağırıyorum, s. 35, Korku).
 Dert yüklü ömür denilen kervan
 (Ole, s. 16, Ballade).
 Bu dertli yollar varılmayan yollar
 Bu ovalar dağlar ışık görmeyen
 (Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 25, Suç).
 Hep o eskimeyen giysilerdir üzerimizdeki
 Kin
 Yoksulluk
 Keder
 (Bağırıyorum, s. 17, Gelmemiş Zamanların Korkusu).

Şair dertlidir. Ömrü bir kervana benzetir ve dert, keder yüklü olduğundan bahseder. Gerçekten de öyle değil midir? Dertsiz, tasasız, keder-siz insan var mıdır şu dünyada? İnsanların kederi bir elbise gibi üzerlerine giydiklerini söyler. Dertlerin sevinçleri yarım bıraktığını ifade eder. İnsanlar, dertlerle yüklüdür. Bu yüzden mutlu olamazlar. Şairin dertli olmasının en önemli sebebi ise umutsuzluğudur. O, hayattan umudunu kesmiştir artık. Sevdiği dönmeyecektir, dost bildikleri vefasız çıkmıştır. Hayatın tokadını yemiştir bir kere. Dertlerini kimseyle paylaşmaz. Tek dostu kalmıştır artık o da yalnızlıktır. Yalnızlıkta kendi iç huzurunu bulur ve dertlerinden sıyrılmaya çalışır. O, dertleriyle dolu hayatında yaşama mücadelesi veren bir insandır.

Mutsuzluk

Mutluluğum keten helvacının kutusunda
 Toz pembe köpük köpük
 (Lo, s. 8, Bir Kere).
 Yaraları dizlerinde çocukların
 Çocuklar bizden bahtiyar
 Çocuklar...
 (Lo, s. 29, Quantitatif).

Mutluluk, onun için bir hayaldir artık. Acılar, dertler ve sıkıntıyla geçirilen bir hayatta şairin olması düşünülemez. Kendisi gibi insanlar da mutsuzdur. İnsanların yürekleri yaralıdır. Bu yüzden mutsuz olurlar. Oysa çocukların yaraları dizlerindedir ve dünyadan bihaber mutlu olarak yaşarlar. Hayat ona hiçbir zaman gülmemiş ve doyasıya bir mutluluk yaşaya-

mamıştır. Hayatın gerçekleri acıdır ve bu acı gerçekler onu hep mutsuz kılar. Şair de mutlu olmak ister fakat mutluluğu tatmayalı uzun yıllar olmuştur. Bundan sonra da mutlu olabileceğine inanmaz.

Çaresizlik

Çaresizlik örümcek olmuş ağ geren

(Bağırıyorum, s. 29, Bilinmez ki).

Artık yavaş yavaş serin ve sessiz sularına inirim çaresizliğin

(Ole, s. 11, Heheey Yaşamak Güzel Şey).

Budur hayatta ne varsa bildiğim. Böyle çaresiz böyle her sabah çaylarında eritip içtiğim.

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 29, Akvaryumda 20.000 Fersah).

Bir türlü sönmez çaresizliğin mumu

Karartır aydınlığıyla en uzak umudumu

(Bütün Şiirleri, s. 141, Yoksun).

Şair, çaresizliğin örümcek ağı gibi etrafını sardığını söyler. Eli kolu bağlıdır ne yapacağını bilemez. O da içinde bulunduğu bu hayattan kurtulmak ister fakat elinden bir şey gelmez. Hayatta, çaresizliği çok iyi bildiğini ifade eder. Çaresizliği bir muma benzetir ve mumun sönmediğini bilakis hafif ışıltısıyla umutlarını kararttığını belirtir. O, hayattan umudunu kesmiştir bunun nedeni çaresiz oluşudur. Belki bir şeyleri yapabilme imkânı olsa böyle karamsar olmayacaktır ama o da yoktur. Çaresizliğin sularına indiğini söyleyerek çaresizliğini kabullenir. Çaresiz oluşunun sıkıntısını yaşar. Herkes gibi o da istemez çaresiz kalmayı fakat bu düşünce için vakit çok geçtir.

Yorgunluk

Yorgun alnımdan

İri terlerin aktığı kör kuyulara

(Bağırıyorum, s. 22, Cehenneme Kurulan

Kamp).

Yaralı yorgun avuçlarımla uzun uzun

Gelecek günlerin saçlarını okşuyorum

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 7, Yalnızlığı Kuşanmak).

Yudumlar ayaklarım çamurlu yolları

Bir gün varabilmek için barışa ve esenliğe

Bir sağa bir sola batar durur

(Bütün Şiirleri, s. 141, Yorgun).

Yansır çağdaş aynalardan

Sanki herkes biraz bencil ve yorgun

(Bütün Şiirleri, s. 150, Ayna).

Geçen yıllar şairi çok üzmüş aynı zamanda da yormuştur. O, hep güzel değerlere ulaşabilmek için çamurlu yollara bata çıka yürümüş dola-yısıyla da yorulmuştur. Tabii ki bu yorgunluk beden yorgunluğundan çok zihnî yorgunluktur. Yaşamış olduğu acı şeyleri artık kaldıramaz olur. Zihinsel olan bu yorgunluk bedene de yansır. Elleri, alnı yorgundur bunu ifade eder. Yorgunluğu sadece kendine mahsus görmez, her insanın biraz bencil biraz da yorgun olduğunu söyler. Her şeyden önce yaşamak yorucu bir iştir. İnsanlar yaşadıkları süre zarfında türlü türlü olaylarla karşılaş-makta bu da onları yormaktadır. Şairi de geride bıraktığı yıllar çok yor-muştur. Şiirlerinde de bunu anlatmaya çalışmıştır.

Acılar

Sevgi neymiş dostluk neymiş anladım
İçin için acı çektim
Ağladım...

(Lo, s. 42, Altın Gemi).

Biber gibi bir şey yaşamak
Ki sofrasında bağdaş kurduğumuz

(Bağırıyorum, s. 14, Bağırıyorum).

Ekmeğim acılarımdır ki beni bu yaşa getiren. Üç öğün sancı-larımı olur olmaz kaldırımlara tükürürken tombul kıllı bir iskeletin kokan ayakları altında ezildim.

(Bağırıyorum, s. 47, Kanlı Çingirak).

Rıhtım demek
Biraz kıyı biraz çakıl biraz tuz
Ucuz şaraplar için çoğaltmak acıları
(Ole, s. 6, Rıhtım).

Acı göklerden süzülüp omzuma konmuş
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 6, Yalnızlığı Kuşanmak).

Acıların şamdanında ince uzun kirpiklerim
Parıldar gizli gecem

(Bütün Şiirleri, s. 160, Kırık Kanatlı Kuş).

Şair, gözlemleri neticesinde toplumda bazı değerlerin yitirildiğini anlar ve acı çeker. Bu değerlerin başında sevgi ve dostluk gelir. Muhtemelen sevdiği ve dostları onu yalnız bırakmış onlardan bir vefa görme-miştir. Yaşamın biber gibi olduğunu söyleyerek acılığını ifade eder. Rıhtımda yalnızdır ve rıhtım acılarını çoğalttığı yerdir. Onu bu yaşa getiren acılarıdır. O hayatta karşılaştığı kötü olayları unutmak ister fakat bir türlü unutamaz bu da acılarının daha çok artmasına sebep olur. Acı bir kuş gibi gelip omzuna konmuştur ve o günden beri de onu hiç bırakmamıştır. Acı-larla dolu hayatında çaresizdir çünkü acıları bir türlü dinmemektedir. Acılar yaşamının her anında onunla beraberdir ve onu hiç yalnız bırak-mazlar. Kısacası acılar, onun yaşamının bir parçasıdır.

Pişmanlık

O gün gözlerimden damla damla pişmanlık aktı.
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s.30, Akvaryumda 20.000 Fersah).
Öğütülür düşünceler nice pişmanlıklar
(Bütün Şiirleri, s.156, Alkol).
Sildikçe yayılan leke gibi
O en
Gönülden
Unutmak İstediklerim
(Bütün Şiirleri, s. 160, Kırık Kanatlı Kuş).

Şair, geçmişte yaptığı hareketlerden, davranışlardan dolayı çok pişmandır. Belki de onun böylesine yalnız kalışına, acı çekişine bu hareketler, bu davranışlar sebep olmuştur. Bu yüzden yaptığı bazı yanlışları unutmak ister. Elinde olsa geçmişe dönüp bütün hatalarını düzeltecektir fakat bu mümkün değildir. Gözünden akıttığı her damla yaşta dahi pişmanlık vardır. Sevgilisinin onu terk etmesinde, dostlarının vefasız oluşunda kendisinin de hatası vardır. Sonuçta yaptığı yanlışların cezasını çeken bir insan vardır. O, hep düşünür. Belki de zamanında doğru davranışlarda bulunsaydı hiçbir şey bugünkü gibi olmayacaktı. Hayatından bezmiş mutsuz bir insan yerine hayata dört elle sarılmış ve çok mutlu bir insan olacaktı. Ama her şey düşüncede kalmaya mahkûmdur. Çünkü artık iş işten geçmiştir ve son pişmanlık fayda vermez.

Umutsuzluk

Umutlar hep kardan adam
Ve bir gün
Doğmasa güneş...
(Bağırıyorum, s. 26, Sitem).
Sorma artık ey kalbim sorma hiç
Boynun büküp bana sorma hiç
Bir gün döner mi diye uzaklardan
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 9, Kuğu).
Karartır aydınlığıyla en uzak umudumu
Bir sağa bir sola yansır durur
(Bütün Şiirleri, s. 141, Yorgun).
Küllenmiş umdun mangalı
Buz tutar yürekler zaman zaman
(Bütün Şiirleri, s. 150, Ayna)

Şair, sevdiğinden umudu keser. Umutsuzdur artık. Kalbiyle konuşur. “Bana onu sorma.” der. Umut, onun için yitik bir denizdir. Umudu, güneş çıktığı vakit eriyen bir kardan adama benzetir. Umutları mangaldaki küldür, yani soğumuştur, sıcak değildir. Bu yüzden şair, heyecanını

yitirmiş yüreği de buz tutmuştur. Umutsuzluk, tırtılın yaprağı yediği gibi yer bitirir insanı. Hayata hep karamsar gözlerle bakan insan, hayattan hiçbir tat alamaz. Umutlar, ışıktır oysa şair hep aydınlıktan kaçır karanlığa sığınır. Umutların yitirilmesiyle beraber dünyası da kararmıştır. Hayatta ölümden başka her şeyin çaresi vardır. Bu yüzden insanlar, hiçbir zaman hiçbir şeyden umutlarını kesmemeli ve hayata dört elle sarılmalı, umutlarını her zaman diri tutmalıdırlar. Şairde böyle bir düşünceye rastlanmaz. Bilakis onu, umutlarını yitirmiş bezgin bir insan olarak görürüz.

Kaybedilen Değerler

Yoksundur sağ tarafım insanlıktan
Bir sol tarafım var yürek tarafım
Kocaman

(Lo, s. 32, Peçete Duvarı).

Ve hep o kan kokusu sinmiş eşyaya
Neden çözülmüş eller birbirinden
Saçılan inciler gibiyiz darmadağın
(Bağırıyorum, s. 17, Gelmemiş Zamanların Korkusu).
Ya sen ya siz ey aşk ey dostluk
Nerdesiniz

(Bağırıyorum, s. 35, Korku).

Sanki herkes biraz kör ve sağır
Herkes biraz yalan-dolan
Kimi yaklaşan

(Bütün Şiirleri, s. 150, Ayna).

Şair, insanlıktan yoksun olduğunu ifade eder. O, sevgi ve dostluğu kaybetmiştir. Onları arar ve Nerdesiniz? diye sorar. İnsan sevgisiz nasıl yaşar. Dostu olmayınca kiminle dertleşir. Bunları düşünür. İnsanların birbirlerine bağlılıklarının kalmadığını ve inciler gibi dağıldıklarını belirtir. İnsanların bazı şeyleri bilerek görmediklerini, bilerek duymadıklarını anlatmaya çalışır. Her insanın biraz yalancı olduğunu belirtir. İnsanlar, insanlıklarını yitirmiş, riyakâr ve hilekâr bir şekilde yaşarlar. Kendisinin de bu insanlardan bir farkı olmadığını bilir. Toplum tarafından yitirilmiş değerlerin birçoğunu kendisi de kaybetmiştir. O, gözlemleri neticesinde bu yargılara varır, böyle olmasını istemez fakat kendi başına hiçbir şeyi düzeltemeyeceğini de bilir. Çünkü bu değerler aranmayla bulunabilecek şeyler değildir.

YALNIZLIK

Hayat, Kırdar'ı çok üzmüştür. O, hayatta yaşadığı bütün acı tecrübeleri arkasında bırakarak yalnızlığa sığınır. Yalnız kalarak huzuru bulabileceğini düşünür. Yaşadığı bütün acıların sebebi insanlardır. Onlardan kaçarak bu acılardan kurtulmak ister. Şair, aslında herkesin biraz yalnız

olduğunu belirtir. Her ne kadar insanlar toplum içinde yaşasalar da herkes kendine ait bir dünyası vardır ve herkes o dünyada yalnız yaşar. Yalnızlık onun için kendi sesini dinleyebildiği bir arınma yeridir.

Kendi Yalnızlığı

Bir sahil boyunca yalnız yaşamama
İnsan kokusu sinmesin bundan böyle
(Lo, s. 27, Terkediş).
Bilmem hangi paralelde deniz tutuyordu
Sen tutuyordun
Yalnızlık bana dokunuyordu
(Bağırıyorum, s. 21, Beyaz Gemi).
Ay gibi yükselir yalnızlık
Ağır çıplak omuzlarımdan
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 9, Kuğu).
Söndü her ne varsa dünyada birer birer
Kaldım tek başıma
(Bütün Şiirleri, s. 158, Kurutulmuş Sevdâ Bahçeleri).
Şu çalan benim şarkımdır yalnızlık makamındaki
(Ole, s. 10, Heheey Yaşamak Güzel Şey).

Şair, çoğu zaman yalnızlığından şikâyetçidir. O, bu âlemde yalnızdır. Sevdiğinin yanında olmaması onun yalnızlığının en büyük nedenidir. O, insanların çiftler çiftler yaşaması gerektiğine inanır. Kendi yalnızlığının Tanrı'nın yalnızlığından büyük olduğunu söyleyebilecek kadar ileri gider. Yalnızlık onu bıktırmıştır. O, Tanrı'ya yarım olmasının nedenini sorar. Yalnızlık ona dokunur, çalan şarkılar bile yalnızlık makamında çalar. Bir şiirinde "Kara sevdalar yorgun düşünceler büyük yalnızlık" diyerek ruh hâlini ifade eder. Kara sevdaya tutulmuştur fakat sevdalısı onu yalnız bırakıp gitmiştir. Yorulmuştur artık. İnsanlardan kaçmak yalnız kalmak ister. Her şeyin söndüğünü, tek başına kaldığını söyler. Yalnız kalarak bu bozuk düzenden bu çirkef insanlardan kurtulmak ister. Onunki âdeta bir kaçıştır. Kalabalık dünya onu boğar. Kaçarak yalnız kalmak ister. Yalnızlık bir limandır, kendi iç huzurunu bulmaya çalıştığı bir liman. Görülüyor ki, şairdeki yalnızlık iki şekilde karşımıza çıkar. Birincisi sevdiğinin gitmesinden dolayı oluşan yalnızlık, ikincisi insanlardan iğrendiği için onlardan kaçmasıdır. İlki kendi elinde olan bir şey değildir, fakat ikincisinde yalnızlığı bizzat kendi ister. Şairin yalnızlığı, buhranlarını yaşadığı yerdir.

İnsanlar da Kendisi Gibi Yalnızdır

Sanki herkes biraz yalnız ve تنها
Herkes biraz kuşkulu ve ürkek
Kime dokunsan
(Bütün Şiirleri, s. 150, Ayna).

Kent Yapayalnız

Kent baştan aşağı yaldız

(Bütün Şiirleri, s. 156, Alkol).

En kopmaz yerimizden kopmuştuk

Belki bin kere yalnızdık üşüyorduk

(Bağırıyorum, s. 32, Sürgünlerin Türküsü).

Şair, bazı şiirlerinde de herkesin biraz yalnız olduğunu vurgular. Görünüşte toplum içinde kalabalık bir hâlde yaşayan insanlar kendi dünyalarında yalnızdırlar. O, sadece insanların değil, şehirlerin de yalnız olduğunu vurgular. Bu tür şiirlerinde yalnızlığı sosyal bir imge olarak aldığını görürüz. Aslında herkes ve her şey yalnızdır bu dünyada ama kimse bunun farkında değildir. İnsanları, toplum içinde yaşamaları aldatır. Kişi toplumda yaşamının gereklerini yerine getirecektir ama toplum kişinin sadece kendine ait olan şahsî dünyasına müdahale edemez. Yalnızlık işte bu noktada başlar. Bu yüzden herkes yalnızdır ve şairin yalnızlıkla anlatmak istediği aslında budur.

Anılar

Anılar yüklü bir kervan geçer gözlerimden

(Lo, s. 18, İspanya Destanı).

Anıları susturmağa gücüm yetmiyor

Nerde o altın çağı çocukluğun o taze sıcaklığı

(Ole, s. 16, Ballade).

Uzandım tozunu aldım anıların

Parlattım nice uzak gümüş günleri

Okşamak güzeldir anıları arada bir

Anılar ki uyurlar ölü örtüler altında

Dipdiri...

(Bütün Şiirleri, s. 139, Anı).

Şimdi nerdesin bilmiyorum ah bilmiyorum

Bir gün çıkıp gelsen koluma girsen

Anılar diz boyu

Yürüyemiyorum

(Bütün Şiirleri, s. 158, Kurutulmuş Seveda Bahçeleri).

İki kara kovadır gözlerim.

Akşamları yaşlan dolar.

Daldıkça derin kuyusuna anıların.

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s.29, Akvaryumda 20.000 Fersah).

Yıllar, şairi sevdiğinden ayırmıştır. Artık o, anılarına sığır. Gözlerinin önünden anıları geçer. En güzel anıları, sevdiğinin olduğu anıdır. Anıları bir türlü susturamaz, buna gücü yetmez. Kalbi hâlâ eskisi gibi

sıcaktır. Anıları aklına geldikçe ağlar. Anılar örtüler altında uyurlar fakat onları uyudukları yerden çıkardığınız vakit dipdiri olduğunu görürsünüz. Anıları gözlerinin önünden geçerken alkole sığınır acılarının böyle hafifleyeceğini zanneder. O, zaman zaman anıların tozunun alınması gerektiğini düşünür. Şair, artık mutsuzdur, yalnızdır, acıdır, özlemle doludur. Bütün bu şartlar altında anılarla teselli bulur. Anılar, onu geçmişine götürür. Geçmiş şu andaki hayatından çok çok güzeldir. O, hep geçmişteki günlerini arar. Geçmişte yaşadıkları aklına gelince üzülür; çünkü o günler çok gerilerde kalmıştır ve o günleri bir daha geri getiremeyeceğini bilir. Anılar geçmişe açılan birer kapıdır aslında siz o kapıdan girdikten sonra geçmişe bir yolculuk yapar geri dönersiniz. Bu dönüş biraz hüzünlü olur nedeni ise geçmişe dönülemeyeceğinin bilinmesidir. Anıları, şairin yalnızlığını paylaştan cansız birer dost olarak da görebiliriz.

Özlem

Kırdar, dilediği gibi yaşayamamanın sıkıntısını çeker. Bu yüzden yaşama karşı şiddetli bir özlem duyar. Aslında herkes elde edemediği kendisinin sahip olamadığı şeylerin özlemiyle yaşar şairin derdi bunu anlatabilmektir. O, giden sevgiliyi de çok özlemiştir. Bunu da zaman zaman dile getirir.

Yaşama Duyulan Özlem

Kıyasıya bir yaşamak özlemi duyulur candan gönülden
(Lo, s.18, İspanya Destanı).
Bir dilsiz şarkı söylemek özleminde uyuzun
Bir kötürüm koşmak istiyordu günlerce
(Bağırıyorum, s. 14, Bağırıyorum).

Yaşama duyulan bir özlem söz konusudur. Kimi zaman sakat bir insanın özlemi şeklinde çıkar karşımıza veya bir şehre duyulan özlem, bunların hepsi yaşamla iç içedir. Her insanın içinde yaşamı doya doya yaşama isteği vardır. Bazıları bunu çok iyi yansıtırken bazıları hiç yansıtmaz. Yaşam her şeye rağmen çok güzeldir ve doyasıya yaşanmalıdır. Şair doyasıya yaşayamadığına inanır. Acıları, dertleri, sıkıntıları onu bir türlü rahat bırakmaz o da bu yüzden yaşama karşı şiddetli bir özlem duyar.

Sevgiliye Duyulan Özlem

Akşam yine akşam yine sen
Sen içimde büyüyen çingirak
(Bağırıyorum, s. 25, Amore).
Al beni götür sevdalı sularına
Hasretin dört yanımı sarmış
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 18, Tamara İçin).

Şimdi nerdesin bilmiyorum ah bilmiyorum
(Bütün Şiirleri, s. 158, Kurutulmuş Seveda Bahçeleri).

Şair, sevgilisini çok özler. Sevgiliye duyulan özlem bedenini ve ruhunu sarmıştır. Onun sevgisi, yıllar geçmesine rağmen kül tutmamış aksine büyüyerek devam etmiştir. Sevgilisinin nerede olduğunu merak eder, fakat nerde olursa olsun gelip kendisini götürmesini arzular. Akşam olduğu vakit özlemi daha da büyür. Çünkü akşam olduğu vakit iyice yalnız kalır. Bu yalnızlık da onun giden sevgiliyi daha çok düşünmesine neden olur. Böyle olunca da elbette ki özlemde büyüyecektir. Özlem duyulan bir sevgilinin varlığı, onun umutlarını yitirmemesinin en büyük sebebidir.

YAŞAMA BAĞLILIK

Şairin şiirlerindeki temalardan birisi de yaşama bağlılıktır. O, her ne kadar şartlar istediği gibi gelişmemişse de yaşama bağlı bir insandır. Yaşamının güzel şey olduğunu söyleyen şairin içi yaşama sevinciyle doludur. Onu yaşama bağlayan unsurların başında aşk gelir. O, yüreğinde hiç bitmeyen büyük bir sevdayı taşır. Bu seveda ona güç verir ve yaşama bağlanmasını sağlar. Tabiatındaki canlılık onu yaşama bağlayan diğer bir unsurdur. Tabiat ona yaşama sevinci verir, sıkıntılarından kurtulmasını sağlar. Şairin de tüm insanlar gibi bazı istekleri vardır. Bu istekler de onu yaşama bağlayan unsurlardan bir tanesidir. Ayrıca şair hiçbir zaman umutlarını yitirmemiştir. Böyle olması da yaşama bağlılığının bir göstergesidir. Onda gördüğümüz farklı bir unsur da duyularına göre yaşamak istemesidir. O, duyuları sayesinde hayattan zevk alır. Dolayısıyla bu isteği de yaşama bağlılıkla nitelendirilebilir. Kısacası Kırdar'ın şiiri, yaşama bağlılık temisiyle beraber farklı bir boyut kazanır.

Yaşama Sevinci

Arılar gibi konduk seveda çiçeklerine
Kök salmışız toprağına yaşamın
(Lo, s. 22, Hayat Şarkısı).

Yaşamak güzel yaşamak iyi
Yaşamak gümüş bir olta gibi işlemeli
(Bağırıyorum, s. 34, Korku).

Yaşamak: Hey gidi günler hey
Yaşamak güzel şey
(Ole, s. 10, Heheey Yaşamak Güzel Şey).

Pul pul olmuş dört yanımı yaşamak
Tüy tüy olmuş dört yanımı yaşamak

Yaşamak özümde el el dudak dudak
(Ole, s. 12, Kaçmak).

Şair, yaşamın tadına doyamadığını fakat yaşamın her şeye rağmen güzel şey olduğunu söyler. Yaşamak güzeldir, iyidir. Yaşamının dört yanını sardığını ifade eder. Her ne kadar istediği gibi yaşayamasa da onun özünde büyük bir yaşama arzusu vardır. İnsanlar da böyledir. Âdeta yaşamının toprağına kök salmışlardır. Hayatı doya doya yaşamak gerektiğine inanır. Daha önce de bahsettiğimiz gibi o zıtlıklar şairidir. Yaşamdan sıkıldığı için hayattan zevk almadığından söz etmiştik. Oysa burada da yaşama bağlılığının yaşama sevincinin çok olduğunu görürüz. Bu her ne kadar bir zıtlık gibi görünse de zıtlık değildir. Çünkü şair yaşama sevincini içinde taşıyan bir insandır. Onun yaşamdan zevk almamasının nedeni ise yaşadığı olaylardır. O, yaşamının güzel şey olduğunu her zaman için bilir. Bunu da şiirlerinde ifade eder.

Aşk – Sevgi

Balıklar gibiyim denizde
Ben sende yaşıyorum
Sen bende hüküm sürmekte
(Lo, s. 6, Lo).
Yıllanmış bir sevgiyle yüklü yüreğim
Yaşamak sevdayla manalı Lo
(Lo, s. 7, Lo).
Bir kere doğdum
Bir kere sevdim evrence büyük
(Lo, s. 8, Bir Kere).
Sevda akar kanım kestiğiniz yerden
(Lo, s. 15, Benim Sarhoşluğum Başka Türlü).
Sevmek en güzel inandığım
(Bağırıyorum, s. 25, Amore).

Hayal gerçek ayırmadan hep seni duyuyor seni yaşıyorum Lo. Bir gün göğsünün mabedine yaslandım. Kalbin bir kilisenin çanı gibi atıyordu. Bütün sevdalılar eteklerine diz çökerken ben tepeden tırnağa mum kesildim. İri beyaz bir mum. Bir fitil gibi saçlarımı tutuşturup senin için yandım. Başım boynum, omuzlarım yavaş yavaş eriyordu... Tam alev kalbime doğru inerken birden söndüm. Çünkü kalbimde sen vardın Lo incinmeni istemiyorum. (Ole, s. 26, Lo'ya Son Mektup).

Aşk soylu bir ağaçtır
Sakın açmasın dalında gurur
Sonra sevgi uçar
Dal kurur

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 24, Sevgi Üstüne Varyasyonlar).

İnsan kara sevdaya düşmeye görsün
Çalmış ya da çalmamış çingirak
Sesi her an duyulur

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 24, Sevgi Üstüne Varyasyonlar).

Ellerim mi küçük diyorsunuz ellerim büyür severken
Alır başımı giderim konarım dalına sevdanın
(Ole, s. 6, Şafak Yeleli Gecelerden).

Şair bütün benliğiyle seven insandır. Bir kere sevdiğini ve sevgisinin çok büyük olduğunu söyler. Aşkî âdeti damarlarına işlemiştir. Damarlarını kestiğiniz vakit dahi aşkı fışkırır. Bahar geldiği zaman sevdasının coştüğünü ifade eder. O, sevdiğinden ayırdır geceler boyu sevdiğini düşünür. Nasıl ki bir kere doğduysa hayatta da bir kere sevmiştir ve bu sevgisi çok büyüktür. Yaşamın sevgi yani aşk olduğu zaman anlam kazandığına inanır. Şair, sevdiğinde yaşar. Sevdiği de şairin kalbinde hüküm süren bir sultandır. Sevmek, hayatında inandığı en güzel yalandır, tatlı bir yalan. İnsanın kara sevdaya düştüğü vakit perişan olduğunu belirtir. O, aşkı soylu bir ağaca benzetir ve dalında gururun açmaması gerektiğine inanır. Çünkü gurur, aşkı bitirir. Sevdiğini denize benzetir kendisi de o denizde balıktır. Bazen de sevdanın dalına konan bir kuştur. Şair, sevgisini ifade etmesini çok iyi bilir. Çektiği bütün acılara rağmen onu yaşatan aşkıdır. Aşk, kutsal bir duygudur zaten, o da bunun bilincindedir. Onda yitip gitmeyen bir aşk vardır. Hayata da aşk dolu gözlerle bakar.

Tabiat

Göz nuru güneş olur bakar
Akar alın teri yağmur yorgun alından
Çatlar canımın çekirdeği tohum
Yeşerir bütün orman

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 21, Simetri).

Toprak deyip geçmeyelim beyler ağalar
Toprak ananın öpülesi elleri vardır nurdan
Taşır avuçlarında mevsimlerle bereketi
Açar cömert sofrasını uçsuz bucaksız
Tuzu tozdur biberi volkan

(Ole, s. 20, Toprak II).

Ağaçların saçları ne çok çiçek
Kristal bir dere akıyor başı ucundan
Ak kanatlarını germiş bir kuğu yelkenli
Mavi masmavi bir kurdela deniz uzaktan
Şu gelen güllerin yanakları pek utangaç

Oysa bahar bir yosmadır yeşil etekli
(Ole, s. 5, Olvido).

Şair, tabiatı gözlemlediklerini çok orijinal sembollerle sunar. O, âdeta tabiatı kişileştirir. Toprak ve suyun yaşamak için gerekli olduğunu ve bunların önemini vurgular. Toprak berekettir, su hayattır. Şiirlerinde doğayı bir resim yapar gibi aktarır. Kendinizi, şiirlerin içindeki manzara-yla özdeşleştirir, âdeta onu yaşarsınız. Doğa, insana yaşama sevinci verir. Heyecanınızın her zaman diri kalmasını sağlar. Sıkıntısını, bezginliğini gideren şeylerin başında tabiat gelir. O, tabiat sayesinde huzur bulur, bir nebze de olsa rahatlar. Tabiat onun için, karanlıklarından sıyrılıp aydınlığa açıldığı bir kapıdır. Tabiat yıllar öncesinde kaldığını zannettiği duyguların yeniden yeşerdiği yerdir. İçindeki gizli coşku, tabiat vasıtasıyla su yüzüne çıkar. Tabiat, enerjisinin hâlâ var olduğunu hissettiği yerdir.

Umutlar

Şair, bütün olumsuzluklara rağmen umutlarını yitirmez. O, giden sevgiliden hâlâ umudunu kesmemiştir. Ona göre yalnız kendi umutları yoktur. Bütün insanların da umutlarının olduğunu ve herkesin bir şeyler umut ederek yaşadığını anlatmaya çalışır.

Kendi Umutları

Kırk gün kırk gece sarhoş dolaşacaksın sıcaklığımdan
Sonra bana âşık olacaksın biliyorum
(Lo, s. 6, Lo).

Yanıp sönen parıltılar belirir
Gözlerimde

(Lo, s. 24, Parıltılar).

Bir ses duysam senin diye koşuyorum
(Bağırıyorum, s. 25, Amore).

Harmanladım gençliğimi bu dağ başında
Yeniden kulpuma kadar umutla doluyum
(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 7, Yalnız-
lığı Kuşanmak).

Şairin bazı şiirlerinde umutlu olduğunu görürüz. Bu umut, sevgili-nin bir gün döneceği düşüncesinden kaynaklanan bir umuttur. O, sevgili-nin bir gün döneceği umuduyla yaşar. Umutları, parıltılar gibi arada bir belirse de ona güç verir. Bir ses duysa hemen koşar acaba geldi mi diye. Şair sevdiğine delicesine bağlıdır ve sevdiğinin de bir gün kendisine âşık olacağını umut eder. O, artık yalnız yaşar onu yaşama bağlayan şey ise umutlarıdır. “Umut fakirin ekmeğidir.” derler ya, şair de sevgi fakiridir. Sevgiden yoksun bir hayat yaşar. Onu doyuran ise hep diri kalan umutla-rıdır.

İnsanların Umutları

Bir umut şarkısıdır bestelediğimiz
Tellerinde yaşamanın
Işıl ışıl oluverse kaldırımlarımız
Yıllar yılı böylece bekleriz
(Lo, s. 17, Serenat).

Herkesin bir umut tarlası vardır
Herkes bir şeyler eker durur dileğince
Bir şeyler bekler
(Lo, s. 37, Umut Tarlası).

Umut bir kapı
İnsan bir tokmak
Tak
Tak
Tak...
(Bağırıyorum, s. 24, Kapı).

Bir kıvılcım ah bütün bekledikleri
Bir kıvılcım ki nurdan
(Bağırıyorum, s. 29, Bilinmez ki).

Bu dünyada herkes bir şeyleri umarak yaşar. Kimi için sağlık bir umuttur, bir başkası zengin olma umuduyla yaşar. Yani çeşit çeşittir umutlar. İnsanları hayata bağlayan umutlarıdır. Hayatta herkes kendi umuduyla yaşar. Umut, defalarca çaldığımız bir kapıdır, bizler o kapının ardındaki şeyleri bekleriz. Veya bir tarladır herkes bu tarlaya farklı umutları eker. Bestelenen bir umut şarkısıdır, beklenen bir kıvılcımdır. Kısacası umut, her zaman için insanlarda var olan bir duygudur. Umut, yaşamımızı renklendiren bizi heyecanlandıran, hayata iyimser gözlerle bakmamızı sağlayan bir histir. Yaşamın vazgeçilmez bir parçasıdır. Karanlıklardan sıyrılarak aydınlığa çıkmamızı sağlayan bir yoldur. İnsanların enerjilerini canlı kılan bir güçtür umut. Bu yüzden insanlar her devirde bir şeyleri umut ederek yaşamışlar bundan sonra da umut ederek yaşayacaklardır.

İstekler

Susmadı türküsü isteklerin susmadı
Büyüdükçe büyüdü mendilim
(Lo, s. 11, Dilenci).

Biz de insandık Tanrım çok şükür
Bizim de arzularımız vardı iyiden güzelden
(Lo, s. 11, Acı Senfoni).

Sonra bir bir bırakıp gidin beni
Bir sahil boyunca yalnız yaşamama

İnsan kokusu sinmesin bundan böyle
 (Lo, s. 27, Tekerrür).
 Ne verdimse aldılar
 Şu insanlar
 (Lo, s. 31, İnsanlar).

Şairin istekleri hiçbir zaman bitmez. Nasıl ki dilenciler mendil açıp insanlardan bir şey isterler. Onun mendili de sürekli büyür yani istekleri sürekli artar. O, Tanrı'ya "Biz de insandık, bizim de iyi ve güzel arzularımız vardı." diyerek bu isteklerinin gerçekleşmediğini ima eder. Kendisi gibi insanların da istekleri olduğunu ve ne verdiyse aldıklarını söyler. İnsanlar, onun önem verip saygı duyduğu bütün güzel şeyleri almışlardır. Bu yüzden o insanlardan kaçır ve yalnız kalmak ister. İnsanların olduğu gibi şairin de istekleri vardır, fakat bu isteklerinin hepsinin gerçekleşmesi mümkün değildir. Öyle olsaydı şair hiç acı çekmez hep mutlu olurdu ama şair acılarla yüklü ve mutsuzdur. İsteklerinin gerçekleşmemesi onun hayatının şeklini değiştirmiştir.

Duyularına Göre Yaşamak

Sarhoş olur beş duyumun beşi de sarhoş
 (Lo, s. 18, İspanya Destanı).
 Çingiraklar çalar beş duyumuzun beşinde çingiraklar
 Seferber olur tek mil duygularımız
 Çıldırıldı
 (Lo, s. 38, Bir Kere Daha İstanbul).
 Çalmaz olmuş çingirakları beş duyumuzun
 (Bağırıyorum, s. 14, Bağırıyorum).
 Ki beş duyumun dudaklarında ıslanan yudum yudum
 (Bağırıyorum, s. 21, Beyaz Gemi).
 Beş duyumu beşle çarpıp yaşamının daha güzel olduğunu
 anladım.
 (Bağırıyorum, s. 45, Duman).

Onda gördüğümüz diğer bir unsur ise duyularıyla yaşamak istemesidir. Şairin hayatına yön veren şey duyularıdır. Yaşamın güzelliğini duyuları vasıtasıyla tatmak istediğini anlarız. Şair, bütün duyguların beş duyu ile algılandığını düşünür. Duyular sayesinde hayatın anlam kazandığını belirtir. Bir şiirinde "Çalmaz olmuş çingirakları beş duyumuzun" diyerek insanlardaki bezginliği anlatmaya çalışır. Duyular onun her şeyidir. Hayat duyular olduğu için güzeldir. İnsanlar için duyular, vücudun birer organı iken şairde duyular farklı anlamlar kazanır. Duyularına göre yaşamak ona büyük bir haz verir. Bu haz sayesinde acılarından bir nebze de olsa kurtulur.

Özgürlük

Az kalsın dostluğu ararken
Hürriyetimi kaybediyordum

(Bağırıyorum, s. 39, Modern Diyojen).

Düşüncelerimi yoğurup bir yay yaptım. Şu çelik ok benim
gövdem yönüm özgürlüktür...

(Bağırıyorum, s. 47, Kanlı Çingirak).

Bir balığım açık denizlerde hür
Ben bir kuşum gökler sonsuz

(Ole, s. 12, Kaçmak).

Bir gidiş vardır kuşlar kadar rahat kuşlar kadar hür
Bir hançere kılıf olacak kalbim çok şükür

(Ole, s. 17, Ballade).

Hürriyet, insanlar için çok önemlidir. Hiçbir şeye bağımlı kalmadan dilediğinde yaşayabilmenin tadı bambaşkadır. Özgür insan, belki bunun önemini farkında değildir ama gene de hiç kimse özgürlüğünü yitirmek istemez. Şair de dostluğu ararken az kalsın hürriyetini kaybedeceğinden bahseder. Kendisini açık denizlerdeki balıklara, gökteki kuşlara benzetir. Bu tür benzetmelerle özgürlüğe verdiği önemi anlatmaya çalışır.

B. SOSYAL TEMALAR

Savaş

Üç milyar insanın ayağına göre değil bu toprak
Kin toplamış parmaklarımız tetiğinde tüfeklerin
Vurmak vurmak vurmak
Üçüncü cihan harbi korkunç biliyoruz
Üçüncü cihan harbi iğrenç
Üçüncü cihan harbi -var olmak veya olmamak-
(Lo, s. 12, Savaşlar Baladı).

Serpilir Mehmetçiğin dev avuçlarından
Zulmün toprağına altın mermileri
Sulanır kanla sınırsız o an
Açar zaferin iri gülleri
Öperken zaferin dudaklarından bir daha
Bir daha ay yıldız kesilir gökyüzü
(Mehmetçiğin Yeniçağ Türküsü).
Savaş sonraları insanlar gördüm
Limon yiyormuş gibi suratları vardı
Yürekleri sünger taşına benzeyen

Savaş sonraları insanlar gördüm

(Lo, s. 13, Savaşlar Baladı).

Bu top

Bu tüfek

Bu uçak atom yüklü anladık

Bu ölen sizden ya da bizden

Neden

Neden

Neden

Korku zamana serpilene biber

Yeter

Yeter

Yeter

(Bağırıyorum, s. 15, Savaşlar Baladı).

Kan damlıyor tarih kitaplarından kan

Kan lekesi var zafer madalyalarında

İnsan kaderinin yasası bu değişmez

Bugün de yarın da

(Lo, s. 13, Savaşlar Baladı).

Şair insanların kinle dolu olduklarını söyler. Birbirlerini vurmak, öldürmek... İnsanların olduğu bir dünyada üçüncü cihan harbinin korkunç olacağını bilir. Onu “Var olmak veya olmamak” şeklinde tanımlar. Kazanılan topraklar hep kanla sulanmıştır. Zaferle birlikte gökyüzü de ay yıldız kesilir. O, savaş sonraları insanları görür. Ekşi suratları vardır. Yüreklere sönmüş bir volkana benzer. Bu savaşların nedenlerini sorar ve bitmesini ister, yeter diye haykırır. Tarih kitaplarında yazan zaferlerin hep kanla işlendiğini ifade eder. Şair, savaşın insan kaderinin değişmez bir yasası olduğunu bugün de yarın da devam edeceğini dile getirir. Savaşlar büyük bir yıkımdır. Her zaman için insanların acılarıyla sulanır. Kırdar, savaşları kabullenemez. İnsanların birbirlerini öldürmelerini anlamsız bulur. Hayatın veya özgürlüklerin savaşla kazanılmaması gerektiğini düşünür.

Özgürlük

Amaç özgürlüktü hep

Barıştı

(Mehmetçiğin Yeniçağ Türküsü).

Özgürlük, millet olmanın ilk şartıdır. Kurtuluş Savaşı'nda Türk insanının verdiği mücadelede özgürlük içindir. Tarih boyunca hep bağımsız olarak yaşamış Türk Milleti, esaret altında yaşayamaz. Verilen mücadele bunun içindir ve kutsaldır. Özgürlük, insan hayatını değerli kılan bir güçtür. Şair de bunu anlatmaya çalışır. Çünkü özgür olmayan insan güçsüzdür, acizdir.

Askerlik

Koşuş bir gemidir sımsıcak:
 Asker uyuyor
 Askerler uyuyor:
 Asker yıkar yüzündeki uykusunu:
 Tüter gurbet
 Asker ocaklarının boynu bükük bacalarından
 (Bütün Şiirleri, s. 118-119, Karda Askerin Türküsü).

Şair, askerliği ve askerin özlemini anlatmaya çalışır. Askerin hasreti bambaşkadır. O, gurbette yalnızdır. Yuvasını, anasını, bacısını, nişanlısını özler. Askerlik, gözünde bitmez olur. Sabredip askerliğinin biteceği günü beklemekten başka çaresi yoktur. Zaman onun için geçmez olur. Askerlik sanki bitmeyecekmiş gibi gelir. O, özlem duyduğu insanlara kavuşacağı günün ümidiyle yaşar. Ara sıra gelen bir mektup veyahut edilen bir telefon ona güç verir. Ümidinin her zaman canlı kalmasını sağlar. Kırdar, muhtemelen bu şiirleri asker ocağında yazmıştır. Kendi duygularını ve askerlerde gördüğü izlenimlerini yansıtır. Sevdiklerinden ayrı olmak askerin en büyük ızdırabıdır. O da bunu dile getirir.

Cinsellik

Sende dinecek susuzluğu avuçlarımın
 Kırk gün kırk gece sarhoş dolaşacaksın sıcaklığımdan
 (Lo, s. 6, Lo).
 Çamurumuza şehvet karışmış kıpkırmızı
 (Lo, s. 12, Savaşlar Baladı).
 Aklıma kötü şeyler geliyor
 İslanmıştın
 Bütün ışıkların sönmüştü
 (Bağırıyorum, s. 21, Beyaz Gemi).

Bütün meyhaneleri, kumarhaneleri, kerhaneleri dolaştı sıcak bir et bulsa saplanacaktı. Sıcak eti bir yorgan gibi üstüne çekip bir bardak kan içecekti. (Bağırıyorum, s. 45, Duman).

Oluk oluk şehvet akan Abanoz sokağının eteklerine kırmızı kanatlı bir yığın erkek uçuşuyordu. Kızlarına birer iğne takılı vay anam vay. Çıplak bir ten bulup birikmiş zehirlerini akıtacaklardı. (Ole, s. 25, Petek Hayriye'nin Evi).

Şair, şiirlerinde cinselliği ön plana çıkaran sözler ve söz grupları kullanır. Şehvet ve arzu dolu bir yaşama açılan kapıdan girdiğini hissedersiniz. Bazı şiirlerinde tabiattaki unsurları ve cansız varlıkları da kişileştirerek onlar vasıtasıyla cinselliği gözler önüne serer. Gözlemlediği

cinsel olayları da kelimelerle süsleyerek bizlere sunar. Şair, çoğu insanın utanarak dile getiremediği cinsel duyuları, istekleri çok açık bir şekilde verir. O, her insanda şehvetin var olduğunu bilir. Bazı şiirlerinde cinsel isteklerini bir kadına yönlendirerek içinden geçen şeyleri anlattığını görürüz. Cinsellik yaşamın bir parçasıdır fakat insanlar toplumun değer yargılarından dolayı cinsel arzularını, cinsel düşüncelerini kolay kolay başkalarıyla paylaşamazlar. Şair, bu kalıpları kırarak hayata cinsel yönden bakmasını bilen bir sanatçı olarak karşımıza çıkar. Onun böyle davranması doğallığının bir göstergesidir. İnsanlar doğduklarında çıplaktır, doğaldır. Zaten cinsellik de bu doğallıktan kaynaklanır. Kırdar, doğal olan cinselliği bütün doğallığıyla vermesini bilen bir şairdir. Şiirde duyguların doğal bir yansıması olduğuna göre şairin başarısı bu doğallıktan gelir.

Anadolu ve Halk

Bağır
Bağırabildiğin kadar
Ankara sağır:
Sensin neresinden baksan
Kırık bir ayna gibi Anadolu'ya:
Gör
Görebildiğin kadar
Ankara kör...

(Soyarken Bıçak Karanlığı, s. 25, 26,

Suç).

Kaynıyor ateşte su
Kaynıyor semaver gibi halk
(Bütün Şiirleri, s. 127, Semaver).
Ey halkın yazgısını kara yazanlar
Hangi büyük sular yıkasın yüzünüzdeki utancı
(Bütün Şiirleri, s. 129, Çapaklı Yaşamak).

Şurda
Ne kaldı ki
Yarına
(Bütün Şiirleri, s. 130, Beklenen).

Su ateşe düşman
Gün geceye düşman
Gerçek düşe düşman
Ölüm yaşama düşman
İnsan insana düşman
(Bütün Şiirleri, s. 131, Düşman).

Bir gün sen de güzel olacaksın
Teriyle alınının
Buğday tenli ovalarından

Yağz sıcak fabrikalarından
 Seyhan
 Ceyhan
 Ve bir Kızılırmak olup
 Akacaksın:
 Kör uykularından uyanıp çağdaş olacaksın
 (Bütün Şiirleri, s. 132-133, Bir Gün Sen De Güzel
 Olacaksın).
 Soğuk gecenin o korkunç duvarına
 Çizdiği güneş
 Halkın solgun yüzünü aydınlatıyor
 (Bütün Şiirleri, s. 142, Yarın).
 Ey yiğit ve şanlı ülkem
 Ey süt beyaz lokomotif kurtuluşumuzun
 Al götür cahilliğimizi ve geri kalmışlığımızı
 Al götür yoksulluğumuzu ve açlığımızı
 Götür al vagon vagon
 Gün görmemiş karanlıklarımızı
 (Bütün Şiirleri, s. 144-145, Lokomotif).
 Siz ki ağır sulara çektiniz ağı
 Siz ki kan-ter içinde sürdünüz kara toprağı
 Siz ki yaşamın bardağına renk verenlersiniz
 Siz sabrı ekmeğine sürüp yıllar yılı
 Yiyenlersiniz
 (Bütün Şiirleri, s. 146-147, Hava Gül Kokuyor).

Daha çok ferdi temaları işlerken gördüğümüz Ayhan Kırdaş'ı *Soyarken Bıçak Karanlığı* ve *Geceye Çizilen Güneş* adlı kitaplarında sosyal temalara yönelmiş olarak görürüz. Şairin sosyal içerikli şiirlerinde Anadolu'yu ve burada yaşayan halkı anlatmaya çalıştığı aşikârdır. Anadolu acizdir, perişandır burada yaşayan insanlar çok zor şartlar altında varlıklarını sürdürmeye çalışır. Halk isyan etme derecesine gelmiştir âdeta kaynamaktadır. Şair, halkın yazgısını ifade eder. Ama şair gene de yarınlardan umutludur. Yarınların böyle olmayacağını düşünür. Her şey birbirine düşman hâle gelmiştir. Su ateşe, gün geceye, ölüm yaşama, gerçek düşe, en önemlisi de insan insana düşmandır artık. Bunlara rağmen şair, ülkesinin geleceğinden umutludur. "Bir gün sen de güzel olacaksın, kör uykularından uyanıp çağdaş olacaksın." diyerek umudunu yitirmediğini gösterir. Yaşadıkları çileli hayat, halkın yüzünü soldurmuştur. Halk açtır, çıplaktır, üzerlerine giyebilecekleri ikinci bir elbiseleri yoktur. Bir tarafta da şık giyimli, açlığın ne demek olduğunu bilmeyen insanlar vardır, şair bunlardan utanır. Şair, umudunu kurtuluş lokomotifleriyle sembolleştirir. Lokomotif gelecek cahilliği, geri kalmışlığı, yoksulluğu, açlığı, kin ve düşmanlıkları, karanlıkları alıp götüreceği ülkemiz güzel günlere, aydınlıklara kavu-

şacaktır. O, halkı ağır sulara ağ çeken balıkçılara benzetir, onlar kan-ter içinde toprağı sürerler, çilelerini sabırla yoğurup yaşama renk verirler. Ferdî temaları işlerken çevresine karşı duyarsız olarak gördüğümüz şair, sosyal temaları içeren şiirlerinde ise çevresindeki insanlara karşı çok düşünceli ve duyarlıdır. Kısacası O, Anadolu'yu ve Anadolu Halkının durumunu anlatmaya çalıştığı şiirlerinde bambaşka bir kimliğe bürünür.

VI. SONUÇ

Ayhan Kırdar'ın şiir serüveni 1960'lı yılların başında başlar ve 1990'lı yılların sonuna kadar devam eder. *Lo* (1961), *Bağırıyorum* (1963), *Ole* (1966), *Gece Bir Kelepçe Bileklerimde* (1966), *Soyarken Bıçak Karanlığı* (1975), *Geceye Çizilen Güneş* (1977) adlarıyla altı adet şiir kitabı çıkaran şair, 1996 yılında yayımladığı *Lo (Bütün Şiirleri)* adlı kitabıyla bunları bir araya getirir. Ayrıca bu kitaba *Gece Bir Kelepçe Bileklerimde* adlı kitabındaki şiirleri dâhil etmemiştir. Bunun sebebini tam olarak bilmiyoruz. *Lo (Bütün Şiirleri)* adlı kitabında diğer şiir kitaplarının içerisinde yer almayan farklı şiirlere de rastlamaktayız. Bunlar *Gece Bir Kelepçe Bileklerimde* adlı kitabında yer alan şiirler olabilir.

Kırdar, fazla tanınmış bir şair değildir. Onun şiirlerini ilk okuduğunuzda farklı bir duyuş tarzıyla karşılaşsınız. O, insan kaderine etki eden duygu ve düşünceleri onları sarsan bir hava içerisinde vermesini bilen bir şairdir. Onun şiirlerini okuduğunuz vakit sadece duygulanmaz aynı zamanda da düşünürsünüz. Çünkü o, aklın payını ön planda tutarak şiir yazar. Ufkunuzun genişlediğini, bakış açınızın değiştiğini görürsünüz. Toplumsal duyuşları, kendi beninden hareketle farklı bir söyleyiş tarzı içinde veren şairi, başarılı bir anlatıcı olarak görebiliriz. Şair, farklı şeyleri anlatmaz, onun yaptığı iş, olan şeylere yeniden biçim kazandırmaktır. O, iyi bir şiir ustasıdır. Onun şiirlerinde resim kültüründen gelen bir söyleyiş tarzı hâkimdir. Bunda şairin aynı zamanda da ressam olması da rol oynar. O, şiire âdeta bir canlılık katar. Şiiri okurken sadece hissetmez aynı zamanda o şiiri yaşarsınız. Şiir, onun için renkli dünyanın mısralara aktarılmış hâlidir. Kırdar, tablo yapar gibi şiir yazar. Mısraları ve mısralardaki kelimeleri nerede, nasıl kullanacağını çok iyi bilir. Mısralarla çakıl taşlarıyla oynar gibi oynar. Şiirlerini oluştururken şekli bir kaygı taşımaması ve içinden geldiği gibi yazması onu başarıya götüren bir etkidir. Şiirlerinde imajları, zıtlıkları, benzetmeleri, kişileştirmeleri, ikilemeleri, pekiştirmeleri çok güzel sunan şair, okuyucuyla konuşan bir havaya bürünür. Bu da onun doğallığının ifadesidir, denilebilir.

Şiirlerindeki ferdî temaları: Varlık ve yokluk, huzursuzluk, keder, yalnızlık, yaşama bağlılık gibi beş ana başlık altında topladığımız şairin şiirlerinde ferdî kavramların daha ağırlıkta olduğunu görürüz. Bu kavram-

lar: Tanrı düşüncesi, ölüm, zaman, kader, duyularına göre yaşamak, yalnızlık, anılar, özlem, umut ve umutsuzluk, günah duygusu, korku, aydınlıktan kaçarak karanlığa sığınma (gerçeklerden kaçma), kozmik âlem insan tezadı (şuur-gayri şuur çatışması), hayattan sıkılma, acılar, dert ve keder, mutsuzluk, çaresizlik, yorgunluk, tabiat, yaşama sevinci, aşk, pişmanlık, istekler, kaybedilen değerler şeklinde karşımıza çıkar. Sosyal temalar içerisinde de özgürlük, savaş, askerlik, Anadolu ve Halk, cinsellik yer alır. Şiirlerinde ferdî ve sosyal temaları bir bütün içerisinde veren şairi okuyup anladığınızda yadırgamazsınız. 1966'da çıkan ilk dört kitabında ferdî temalar kullanan şairi *Soyarken Bıçak Karanlığı* adlı kitabıyla sosyal temalara yöneldiğini görürüz.

Şair, *Geceye Çizilen Güneş* adlı kitabıyla da sosyal temaları zirveye taşır. O, hayatı olduğu gibi değil, görmek istediği gibi görür. Hayata kendi gözlükleriyle bakar. Hayatın gerçeklerini bir türlü kabullenemez ve bu yüzden isyan eder. Mensur şiirlerinde bu isyanı belirgin bir şekilde görebiliriz. Kırdar, hayatın mutlu ve hüzünlü yanlarını coşkulu bir şekilde verir. O, kendi oluşturduğu bağımsız bir bölgeden seslenir. Onu, anlatacak çok şeyi olan ve anlatmasını bilen bir şair olarak nitelendirebiliriz.

Kırdar'ı dil bakımından da başarılı sayabiliriz. Sade dili ve iyi tekniğiyle dikkatleri çeker. Hiçbir zaman yapmacığa kaçmaz. Onun şiirlerindeki saf ve temiz mısralarda kendinizi bulursunuz. Vermek istediği duygu ve düşüncenin anlaşılmasını ister ve bu yüzden dili çok iyi kullanmak zorunda olduğunu bilir, buna göre hareket eder. Çoğu zaman üç nokta kullanır. Çünkü söyleyecekleri bitmez. O, anlatmak istediklerinin bir kısmını anlatabilmiştir. Vurgulamak istediği değerleri iki çizgi arasında verir. Yinelemeler ve bağlaçlar onun şiirlerindeki çeşitliliğin ifadesidir. Kafiye ve redifi şiirin gerektirdiği ölçüde kullanır. Ses ve söz tekrarları sayesinde şiirine bir musiki havası ve ritim kazandırır.

Mısralarında belli bir biçime ve kalıba bağlı kalmaz. Mısralarını oluştururken kullandığı kelimeler ve bunların düzeni onun farklılığını gözler önüne serer. Şair, duygu ve düşüncelerini şiirin yapısal düzenine çok iyi sindirir. O, insanlara bire bir aktaramadığı düşüncelerini şiir vasıtasıyla dile getirir. Şiir, onun için bir araçtır, amaç ise insanlara sesini duyurabilmektir. Ondaki dili iyi kullanabilme yeteneği şiirlerindeki ahenge yansır. Kırdar, toplumsal duyushları, ferdî duygulanmalarıyla anlatabilen, bunları sade dili sayesinde akıcılığa döken, farklı bir şiir ülkesinin kapılarını bize ardına kadar açan bir şairdir. Aslında o, hepimizin şiirini yazar, fakat yazarken kullandığı üslup ve kendine özgü hassasiyet onun şiirlerinin bambaşka bir havaya bürünmesini sağlar. Kırdar'ı, şiiri dantel gibi işleyen iyi bir şiir işçisi, değeri fark edilmemiş bir yetenek olarak değerlendirebiliriz.

KAYNAKÇA

- ÇELİK, Yakup (1998), *Şubat Yolcusu (Attila İlhan'ın Şiiri)*, Akçağ Yayınları 1. bs. Ankara.
- KAPLAN, Mehmet (1998), *Şiir Tahlilleri II (Cumhuriyet Devri Türk Şiiri)*, 7. bs. İstanbul.
- KIRDAR, Ayhan (1961), *Lo*, 1. bs. İstanbul.
- KIRDAR, Ayhan (1963), *Bağırıyorum*, 1. bs. İstanbul.
- KIRDAR, Ayhan (1966), *Ole*, 1. bs. İstanbul.
- KIRDAR, Ayhan (1975), *Soyarken Bıçak Karanlığı*, 1. bs. İstanbul.
- KIRDAR, Ayhan (1977), *Geceye Çizilen Güneş*, 1. bs. İstanbul.
- KIRDAR, Ayhan (1996), *Lo (Bütün Şiirleri)*, 1. bs. İstanbul.
- Komisyon (2001), *Tanzimat'tan Bugüne Edebiyatçılar Ansiklopedisi*, C. II, 1. bs. İstanbul.
- Komisyon, (1986), *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*, C. VI, Dergah Yayınları 1. bs. İstanbul.